

UVODNI IZVEŠTAJ

CRIS broj: 2014/342-561, IPA 2013, Srbija

Opšti cilj: Doprinos održivom razvoju jugoistoka i jugozapada Srbije kroz unapređenje koordinacije između nacionalnog i lokalnog nivoa vlasti, kreiranje povoljnijeg okruženja za zapošljavanje, poslovanje i rast infrastrukture i unapređenje dobrog upravljanja i socijalnog uključivanja.

Svrha: Unapređenje lokalnog nivoa upravljanja, poboljšanje uslova za razvoj infrastrukture, bolji kapaciteti za planiranje i upravljanje, napredno povoljno poslovno okruženje, kao i podrška razvoju politika socijalnog uključivanja i zapošljavanja.

Ukupni budžet: 17,46 miliona evra

Datum početka: 19. maj 2014.

Datum završetka: 31. oktobar 2017.

Opštine obuhvaćene

programom:

Novi Pazar, Ivanjica, Nova Varoš, Priboj, Prijepolje, Raška, Sjenica i Tutin u jugozapadnoj Srbiji

Prokuplje, Blace, Žitorađa, Kuršumlija u Topličkom okrugu

Leskovac, Bojnik, Vlasotince, Lebane, Medveđa i Crna Trava u Jablaničkom okrugu

Vranje, Bosilegrad, Bujanovac, Vladičin Han, Preševo, Surdulica i Trgovište u Pčinjskom okrugu

Brus u Rasinskom okrugu

Aleksinac, Gadžin Han, Doljevac, Merošina i Svrlijig u Niškom okrugu

Babušnica, Bela Palanka u Pirotskom okrugu

Knjaževac u Zaječarskom okrugu

Donatori: Evropska unija
Vlada Švajcarske
Vlada Republike Srbije

Implementacioni partner: Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS)

Datum izveštaja: 16. oktobar 2014.

Period izveštavanja: 7. maj 2014 – 16. septembar 2014.

Skraćenice

CFCU	Centralna jedinica za finansiranje i ugovaranje (eng. <i>Central Financing and Contracting Unit</i>)
CIF	Fond za učešće građana (eng. <i>Citizens Involvement Fund</i>)
DEU	Delegacija Evropske unije
DU	Dobro upravljanje
EU	Evropska unija
FIDIC	Međunarodna federacija inženjera konsultanata (eng. <i>International Federation of Consulting Engineers</i>)
GO	Geografska oznaka
JPP	Javno privatno partnerstvo
LER	Lokalni ekonomski razvoj
LSU	Lokalna samouprava
MRR	Mehanizam rodne ravnopravnosti
MSP	Upravljanje uspešnim programima (eng. <i>Managing Successful Programmes</i>)
NALED	Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj
NDI	Nacionalni institut za demokratiju (eng. <i>National Democracy Institute</i>)
NSNM	Nacionalni savet nacionalne manjine
NVO	Nevladina organizacija
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
OGD	Organizacija građanskog društva
OHCHR	Kancelarija visokog komesara za ljudska prava (eng. <i>Office of the High Commissioner of Human Rights</i>)
OPZ	Opis poslova i zadataka
PO	Područje odgovornosti
PPF5	<i>Project Preparation Facility 5</i>
PRINCE 2	Projekti u kontrolisanom okruženju (eng. <i>PROjects IN Controlled Environments</i>)
RSPC	Projektni centar UNOPS-a u Srbiji (eng. <i>Serbia Project Centre</i>)
SDA	Stranka demokratske akcije
SDC	Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (eng. <i>Swiss Agency for Development and Cooperation</i>)
SDP	Sandžačka demokratska partija
SEIO	Kancelarija za evropske integracije Vlade Republike Srbije (eng. <i>European Integration Office of the Government of the Republic of Serbia</i>)
SIPRU	Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva (eng. <i>Social Inclusion and Poverty Reduction Unit</i>)
SKGO	Stalna konferencija gradova i opština
SSG	Savetodavne službe za građane
UNOPS	Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (eng. <i>United Nations Office for Project Services</i>)
UN Women	Agencija Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena
UOP	Upravni odbor programa
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj

Sažetak

Sprovođenje Evropskog PROGRES-a započeto je nakon što su Evropska unija (EU) i Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) potpisali sporazume o dodeli sredstava sa agencijom koja sprovodi program – Kancelarijom Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) – 7. maja odnosno 16. juna 2014. Zvanični početak programa obeležen je svečanošću u Novom Pazaru 25. juna, na kojoj su prisustvovali najviši predstavnici donatora, Vlade i drugi akteri. Da ne bi bilo pauze između sprovođenja prethodnog, EU PROGRES programa, menadžer Projektnog centra UNOPS-a u Srbiji odobrio je isplatu zaposlenih, tekućih troškova, troškova korišćenja vozila i najam prostorija i nabavku materijala od 1. aprila do 6. maja 2014. iz administrativnog budžeta UNOPS-a u Srbiji, u ukupnom iznosu od 55.447 evra.

Planirano je da se uvodna radionica, koja predstavlja jednu od ključnih prilika za reviziju dizajna i modaliteta sprovođenja, održi tokom leta. Međutim, Vlada i donatorska zajednica bile su usmerene prvenstveno na smanjenje štete uzrokovane poplavama koje su pogodile Srbiju sredinom maja 2014. Uz odobrenje Delegacije EU, deo osnovnog tima Evropskog PROGRES-a angažovan je da podrži Vladu u izradi projekta odgovora na štete od poplava koji će finansirati EU. Zbog toga što nije bilo moguće održati uvodnu radionicu, ali i da bi se uskladili uvodni periodi ugovora sa EU i SDC-om, u dogovoru sa oba donatora programa, uvodni period produžen je do 16. septembra, dok je uvodna radionica zakazana za sredinu oktobra 2014.

Uprkos tome, program je uspeo da ostvari sva tri cilja definisana u uvodnom periodu.

Prvo, kroz preko 135 sastanaka, uspostavljeni su odnosi sa resornim ministarstvima, nacionalnim institucijama, lokalnim samoupravama, donatorima i drugim akterima, a kroz razgovore o programskim aktivnostima utvrđeno je da su planirane intervencije **u skladu sa relevantnim nacionalnim politikama i odgovaraju na potrebe** obuhvaćenog područja. Na primer, sagovornici iz lokalnih samouprava pretežno su prepoznali nezaposlenost kao ključni problem u svojim zajednicama, a takođe i pozdravili aktivnosti koje će doprineti stvaranju povoljnijeg okruženja za investicije i razvoj poslovanja. Loša i zapuštena infrastruktura takođe je prepoznata kao jedna od ključnih prepreka ekonomskom razvoju i podršci u ovoj oblasti, a podrška na tom polju se smatra veoma značajnom.

U nekoliko slučajeva, međutim, opštine su pokazale nezainteresovanost pa čak i nespremnost za realizaciju aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti i socijalnog uključivanja. Pored ukidanja Uprave za rodnu ravnopravnost u aprilu 2014. ovim se povećava opasnost da lokalni mehanizmi rodne ravnopravnosti (MRR) ostanu bez stručne podrške i da se rasformiraju i napuste svoje misije i zadatke. Takođe su potrebni dodatni resursi da bi se unapredilo njihovo razumevanje i prihvatanje ovih koncepata. Program preporučuje nastavak angažovanja UN Women, da bi se obezbedila ne samo ekspertiza o pitanjima rodne ravnopravnosti, već i uključila široka mreža relevantnih aktera u ovoj oblasti, što će dovesti do ostvarenja napora u okviru programa.

Pored toga, ljudska prava ugroženih i marginalizovanih grupa uvek imaju najveći prioritet prilikom osmišljavanja i realizacije aktivnosti programa. Posebna ekspertiza i smernice o pitanjima ljudskih prava koje pruža Kancelarija visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava (OHCHR) dodala bi određeni kvalitet programu, ne samo kroz uključivanje primera dobrih praksi, već i kroz uvide i preporuke sa stanovišta ljudskih prava u odnosu na programsko izveštavanje.

Drugi cilj uvodnog perioda, uspostavljanje **organizacije programa**, uspešno je ostvaren: zaposleni su članovi osnovnog tima i formiran je Upravni odbor programa (UOP). UNOPS je uložio ozbiljne napore da dodatno osposobi tim Evropskog PROGRES-a kroz obuke u oblasti projektnog i infrastrukturnog upravljanja, nabavki, kao i o operativnim pitanjima i pitanjima u oblasti ljudskih resursa. Otvorena je nova kancelarija u Nišu, dok program takođe ima prostorije u Beogradu, Novom Pazaru i Vranju.¹

Evropski PROGRES je iskoristio uvodni period da revidira osnovne pretpostavke i rizike, kao i da uspostavi sistematski pristup upravljanju rizicima, koji bi trebalo da umanju negativne efekte koje određeni događaji mogu da imaju na ostvarenje programskih ciljeva. Sistematičniji pristup takođe je uspostavljen u oblasti planiranja i komunikacija, u skladu sa smernicama i okvirima UNOPS-a definisanim kroz PRINCE2 (projekti u kontrolisanim sredinama, eng. *PROjects IN Controlled Environments*) i MSP (upravljanje uspešnim programima, eng. *Managing Successful Programmes*) metodologije.

Osim postojećih sistema za utvrđivanje kvaliteta poslovanja, Evropski PROGRES priprema interne procedure za utvrđivanje kvaliteta kao i sistem za praćenje koristi. Ovo je deo upravljanja promenama unutar Projektnog centra UNOPS-a u Srbiji i ima za cilj da obezbedi efikasnost i delotvornost korišćenja radne snage i sredstava na projektima koje finansiraju donatori, što obuhvata i uspostavljanje Kancelarije za projektni menadžment (KPM).

I treće, ostvareni su neki konkretni **rezultati** u odnosu na **aktivnosti** Evropskog PROGRES-a: izrada kriterijuma i dokumentacije za pozive za predloge projekata u partnerstvu između organizacija građanskog društva i lokalnih samouprava i za pružanje podrške lokalnim poreskim administracijama; dovršavanje opisa poslova i zadataka (OPZ) za procenu upravljanja na lokalnom nivou; izradu projekta načelne podrške Programu prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora; tehnička pomoć je obezbeđena Kancelariji Vlade Srbije za evropske integracije (SEIO) za izradu smernica za poziv za predloge infrastrukturnih projekata kroz Sektor za ugovaranje i finansiranje programa iz sredstava EU (CFCU); a saradnja sa Inženjerskom komorom Srbije je formalizovana potpisivanjem sporazuma o saradnji. Takođe su uspostavljeni odnosi sa inicijativom podrške u pripremi projekata *Project Preparation Facility 5* (PPF5), što je od značaja za identifikaciju projekata koji će biti podržani kroz program.

Evropski PROGRES je takođe doprineo ostvarenju sporazuma između Opštine Bujanovac i Ekonomskog fakulteta u Subotici Univerziteta u Novom Sadu o dugoročnom zakupu zgrade koja će biti izgrađena u okviru programa. Iako i dalje treba da se razreše pitanja zemljišne parcele pre nego što počne izgradnja, ovaj sporazum predstavlja veliki pomak.

¹ Ove tri kancelarije su otvorene tokom programa koji je prethodio Evropskom PROGRES-u – EU PROGRES programa.

Ovaj izveštaj, osim opšteg pregleda, sadrži detalje o ostvarenim rezultatima tokom uvodnog perioda, programskom kontekstu, informacije o ključnim aktivnostima i ostvarenjima kao i pitanja vezana za rukovođenje programom. On sadrži informacije o rizicima i pretpostavkama i preporuke za manje modifikacije planiranih aktivnosti i indikatora, posebno u odnosu na pitanja u oblasti rodne ravnopravnosti i ljudskih prava, klastera i pružanja podrške mladima iz albanske zajednice u učenju srpskog jezika.

Sadržaj

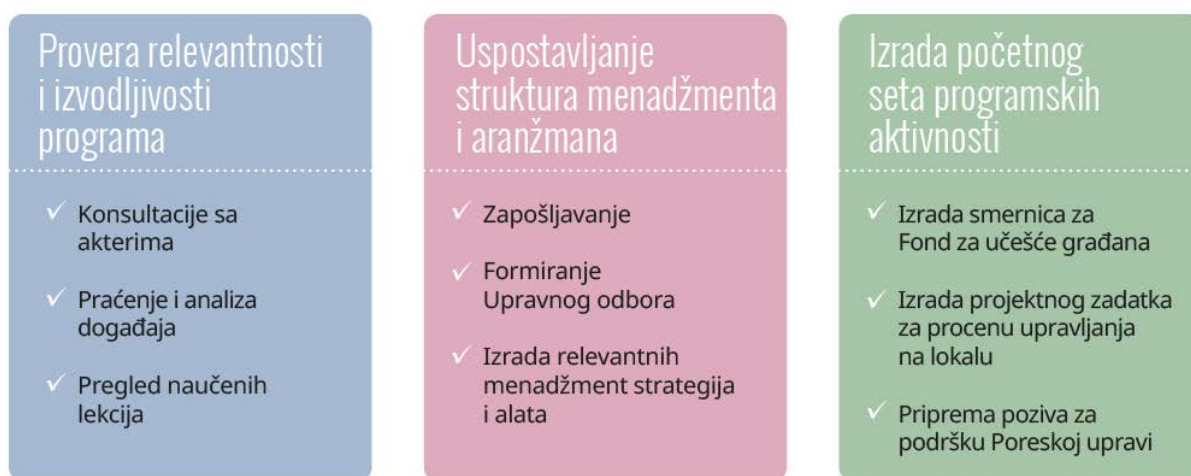
SKRAĆENICE.....	3
SAŽETAK	4
REZULTATI UVODNOG PERIODA	9
KONTEKST PROGRAMA	12
AKTIVNOSTI	15
UPRAVLJANJE I KOORDINACIJA	27
UPRAVNI ODBOR PROGRAMA	27
NABAVKE	28
LJUDSKI RESURSI	28
FINANSIJE	29
BEZBEDNOST	29
LOGISTIKA/PUTOVANJA	29
IKT	29
IZVEŠTAVANJE	30
PRAĆENJE I EVALUACIJA	30
PRETPOSTAVKE I RIZICI	31
PRETPOSTAVKE	31
RIZICI.....	32
KVALITET I ODRŽIVOST.....	34
PREPORUKE	36
ANEKSI	38
ANEKS I – JAČANJE KAPACITETA NA LOKALNOM NIVOU ZA UPRAVLJANJE, PLANIRANJE I MENADŽMENT.....	38
ANEKS II – UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI LOKALNE PRIVREDE.....	38
ANEKS III – UNAPREĐENJE PRISTUPA ZAPOSŁJAVANJU I SOCIJALNOM UKLUČIVANJU	38
ANEKS IV – KOMUNIKACIJE	38
ANEKS V – PROGRAMSKI MENADŽMENT	38
ANEKS VI - OPERACIJE	38
ANEKS VII – POLITIČKA, DRUŠTVENA I EKONOMSKA DEŠAVANJA.....	38
ANEKS VIII – PRAĆENJE EU PROGRES PROJEKATA	38
ANEKS VII POLITIČKA, DRUŠTVENA I EKONOMSKA DEŠAVANJA.....	39
ANEKS VIII PRAĆENJE EU PROGRES PROJEKATA	42

Rezultati uvodnog perioda

Tim Evropskog PROGRES-a imao je tri osnovna cilja u uvodnom periodu:

- 1) da proveri relevantnost i izvodljivost programa i identifikuje neophodne izmene u projektu;
- 2) da definiše jasne uloge i odgovornosti i zaposli osnovni tim, postavi strukture menadžmenta i time uspostavi delotvornu organizaciju;
- 3) da sastavi osnovni set aktivnosti i tako stvori uslove za njihovo započinjanje odmah nakon završetka uvodnog perioda.

Ciljevi Evropskog PROGRES-a u uvodnom periodu

Evropski PROGRES je iskoristio tri ključna pristupa da **potvrdi svoju relevantnost i održivost**. Prvo, kroz preko 135 sastanaka sa ključnim resornim ministarstvima, nacionalnim institucijama, lokalnim samoupravama, donatorima i drugim akterima, program je predstavljen i razmotrene su konkretne aktivnosti. Konsultacije su uključile Ministarstvo finansija, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, Koordinaciono telo za Prešovo, Bujanovac i Medveđu, Stalnu konferenciju gradova i opština (SKGO), Nacionalnu agenciju za regionalni razvoj, Privrednu komoru, Nacionalnu alijansu za lokalni ekonomski razvoj (NALED) i mnoge druge.²

Drugo, lekcije naučene tokom programa koji je prethodio Evropskom PROGRES-u – EU PROGRES-a – kao i finalna evaluacija ovog programa dodatno je analizirana i tamo gde je bilo moguće, inkorporirana. Na primer, program aktivno podstiče lokalne samouprave da identifikuju i izrade projekte koji imaju potencijal da pozitivno utiču na ekonomiju i nastojao je da unapredi značaj ekonomskog uticaja na kriterijume za pružanje podrške (npr. pomoći lokalnim poreskim administracijama posebno će zavisiti od procene potencijala za stvaranje prihoda).

² Pregled sastanaka održanih tokom uvodnog perioda nalazi se u Aneksu V, prilog 5.1.

Treće, redovno su praćena i razmatrana nacionalna i lokalna politička, ekonomska i društvena dešavanja, kao i promene u zakonodavstvu, politikama i prioritetima, a definisane su preporuke za modifikaciju nekoliko aktivnosti i indikatora prema potrebi.³

Integrisanje Kancelarije za održivi razvoj nedovoljno razvijenih područja u Ministarstvo privrede i dovođenje regionalnog razvoja na niži nivo prioriteta može se protumačiti kao svest Vlade o svojim ograničenim resursima i odlučnost da se obezbedi napredak dubokih strukturnih reformi. To takođe ukazuje da su možda smanjeni kapaciteti nacionalnih institucija za rad na regionalnom i lokalnom nivou, čime prisustvo postaje još značajnije jednog ovakvog sektorskog programa zasnovanog na području.

Pored toga, nakon ukidanja Uprave za rodnu ravnopravnost u aprilu 2014⁴, čime je Srbija postala jedina zemlja u regionu bez državne institucije koja se bavi rodnom ravnopравnošću⁵ još je veća verovatnoća da će se lokalni MRR u nedovoljno razvijenim područjima i društveno-ekonomski siromašnim opštinama bez stručne podrške rasformirati i napustiti svoje misije i zadatke. Nastojeći da odgovori na ovu situaciju i obezbedi značajnu ekspertizu MRR u pokušaju da se obnovi njihova posvećenost unapređenju rodne ravnopravnosti u njihovim zajednicama, program će ostvariti partnerstvo i saradnju sa agencijom Ujedinjenih nacija koja na globalnom nivou ima mandat u oblasti rodne ravnopravnosti – UN Women, da bi se obezbedila ne samo ekspertiza o pitanjima rodne ravnopravnosti, već i uključila široka mreža relevantnih aktera u ovoj oblasti, što će dovesti do ostvarenja napora u okviru programa.

Lokalne samouprave su takođe potvrdile tešku poziciju marginalizovanih i ugroženih zajednica, kao što su Romi, nezaposleni, stanovnici ruralnih područja, mladi, osobe sa invaliditetom i stara lica, i obavezale se na saradnju sa Evropskim PROGRES-om. Međutim, većina opština je pokazala generalno nezainteresovanost pa čak i nespremnost za realizaciju aktivnosti u oblasti dobrog upravljanja, rodne ravnopravnosti i socijalnog uključivanja. Ovaj nalaz ne treba uzeti kao nerelevantnost aktivnosti, već pre kao potrebu da program obezbedi dodatne resurse da bi (dodatno) unapredio svoje razumevanje i prihvatanje datih koncepata. Posebna ekspertiza i smernice o pitanjima ljudskih prava koje pruža Kancelarija visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava (OHCHR) dodala bi određeni kvalitet programu, ne samo kroz uključivanje primera dobrih praksi, već i kroz uvide i preporuke sa stanovišta ljudskih prava u odnosu na programsko izveštavanje.

S druge strane, sagovornici iz lokalnih samouprava pretežno su prepoznali nezaposlenost kao ključni problem u svojim zajednicama, a takođe i pozdravili aktivnosti koje će doprineti stvaranju povoljnijeg

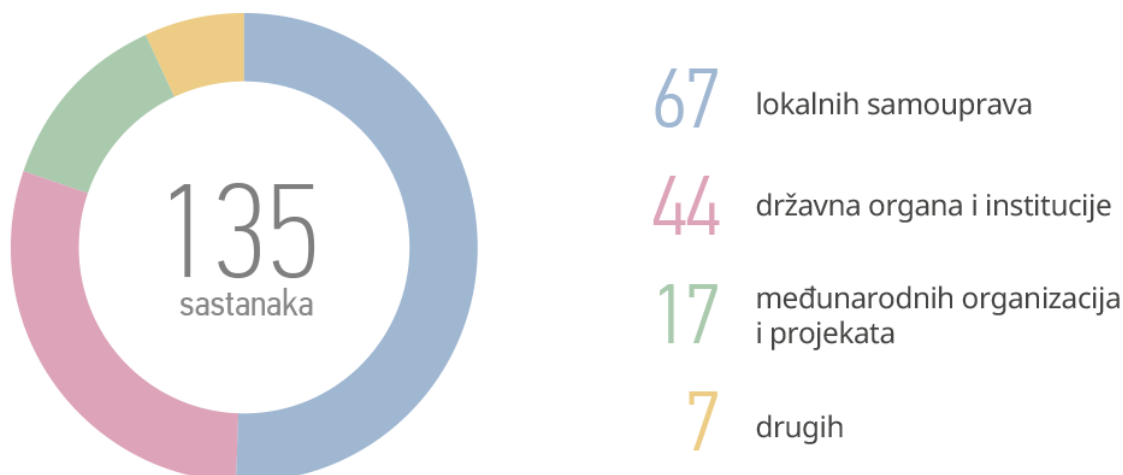
³ Vidi poglavlje Preporuke u ovom izveštaju i Zapisnik sa sastanka tima Evropskog PROGRES-a, koji se nalazi kod programa.

⁴ Najnovijom sistematizacijom u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (usvojena 12. avgusta 2014) uspostavljena je Grupa za rodnu ravnopravnost u okviru Sektora za razvojne poslove i poslove planiranja. To je na znatno nižem nivou od prethodne Uprave za rodnu ravnopravnost, sa manje ovlašćenja, bez ikakve samostalnosti u radu, bez sopstvenog budžeta i sa manjim brojem zaposlenih. To nije u skladu sa preporukama CEDAW komiteta (http://www.gendernet.rs/files/dokumenta/Engleski/Reports/CEDEW_concluding_observations_2013_engl.pdf). Postoji inicijativa koju su krajem avgusta prema resornom ministarstvu pokrenule organizacije UN Women, OEBS i NDI, a podržale su je desetine nevladinih organizacija da se ponovo uspostavi nacionalno telo na odgovarajućem nivou.

⁵ Blic (2014) *Bez kancelarije za rodnu ravnopravnost Srbija ne može da predsedava OEBS-om* [Online] dostupno na: <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/491128/Bez-kancelarije-za-rodnu-ravnopravnost-Srbija-ne-moze-da-predsedava-OEBSom> (pristupljeno 3. oktobra 2014).

okruženja za investicije i razvoj poslovanja. Loša i zapuštena infrastruktura takođe je prepoznata kao jedna od ključnih prepreka ekonomskom razvoju, a podrška na tom polju se smatra neophodnom.

Sastanci održani u uvodnom periodu

Program je takođe prepoznao dve neophodne modifikacije aktivnosti i indikatora. Sprovedena procena potreba ukazuje na to da bi podrška klasterima, aktivnost 2.8, bila relevantnija i delotvornija kada bi bila usmerena na postojeće subjekte umesto osnivanja novih. Pored toga, studija izvodljivosti koja predstavlja osnovu za pružanje podrške mladima iz albanske zajednice u učenju srpskog jezika, aktivnost 3.9, predstavljena je krajem avgusta 2014. i preporučuje realizaciju aktivnosti, kao što je obezbeđivanje jezičkih asistenata koje nisu prvobitno predviđene.⁶

Konačno, u kratkom pregledu pripremljenom povodom prvih 100 dana Vlade Srbije, jedna od vesti bilo je potpisivanje ugovora o sprovođenju Evropskog PROGRES-a.⁷

Uzimajući sve pomenuto u obzir, jasno je da je potvrđena relevantnost programa kao i potreba za kontinuiranim angažmanom sa nacionalnim institucijama kako bi se obezbedila veća delotvornost aktivnosti i izbegla udvajanja odnosno suvišni napori.

U odnosu na drugi cilj, **definisanje jasnih uloga i odgovornosti i angažovanje osnovnog tima zaposlenih, uspostavljanje menadžment strukture i time uspostavljanje delotvorne organizacije**, učinjeni su značajni pomaci. Formiran je Upravni odbor programa, angažovani su zaposleni i konsultanti, uloženi su značajni napori da se dodatno unaprede kapaciteti tima kroz obuke iz najboljih praksi za upravljanje projektima i programima na svetskom nivou, kao što su PRINCE2 (eng. *PRojects IN Controlled Environments*) i MSP (eng. *Managing Successful Programmes*).⁸ Pored toga, program je uspostavio sistematski pristup komunikacijama i upravljanju rizika kroz pripremu

⁶ Više detalja nalazi se u okviru aktivnosti 3.9.

⁷ Akter (2014) *Prvih sto dana Vlade* [Online] dostupno na: <http://www.akter.co.rs/25-politika/99376-prvih-sto-dana-vlade.html> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁸ UNOPS je kroz sopstveni administrativni budžet finansirao najmanje šest kurseva za osnovni tim programskih radnika, a napravljeni su planovi daljeg usavršavanja zaposlenih. To predstavlja dodatnu vrednost partnera u sprovođenju: ne samo da će to pozitivno uticati na učinak programa već predstavlja i investiciju u stručnjake u Srbiji.

strategija, formata za izveštavanje, revidiran je celokupan plan rada⁹ i pripremljen plan za naredni period.¹⁰

Osim postojećih sistema za utvrđivanje kvaliteta poslovanja, Evropski PROGRES radi na izradi internih procedura za utvrđivanje kvaliteta kao i sistema za praćenje koristi. Ovo je deo upravljanja promenama unutar Projektnog centra UNOPS-a u Srbiji, i ima za cilj da obezbedi efikasnost i delotvornost iskorišćenja radne snage i sredstava na projektima koje finansiraju donatori, što obuhvata i uspostavljanje Kancelarije za projektni menadžment.

U odnosu na treći cilj, **osmišljavanje aktivnosti** i time stvaranje uslova za njihov početak odmah nakon završetka uvodnog perioda, Evropski PROGRES je imao sledeće ključne rezultate:

- Izrađeni su kriterijumi poziva za predloge projekata u okviru Fonda za učešće građana i podrške lokalnim poreskim administracijama.
- Završen je Opis poslova i zadataka za procenu upravljanja na lokalnom nivou.
- Izrađen je osnovni nacrt projekta za načelnu podršku programu prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora.
- Napravljen je predlog saradnje sa UN Women o pitanjima rodne ravnopravnosti.
- Pružena je tehnička pomoć SEIO u izradi smernica za poziv za predloge infrastrukturnih projekata.
- Uspostavljena je saradnja sa Inženjerskom komorom Srbije i formalizovana kroz potpisivanje memoranduma.
- Uspostavljeni su odnosi sa inicijativom podrške pripremi projekata *Project Preparation Facility 5* (PPF5) koji podržava SEIO u identifikaciji nacionalnih prioriteta za IPA sufinansiranje, što će biti od ključnog značaja za prepoznavanje međuopštinskih ili regionalnih projekata koji će se finansirati kroz program.

Konačno, Evropski PROGRES prati napredak međuopštinskih projekata koji su podržani kroz prethodni, EU PROGRES, program. Jasno je da su neki od ovih projekata, kao što je Zelena zona u Leskovcu, daleko od ostvarenja svojih punih potencijala i može biti neophodno da se razmotri kakva bi bila uloga Evropskog PROGRES-a u odnosu na ove projekte.¹¹

Kontekst programa

Zbog jakih kiša i **poplava** proglašeno je **vanredno stanje** u celoj Srbiji 14. maja 2014, dok je oko 100 lokalnih samouprava bilo ozbiljno pogođeno poplavama. Bilo je 57 žrtava, dok je oko 32.000 ljudi evakuisano iz svojih domova.¹² Vlada je objavila da je poplavljeno preko 2.260 zgrada a preko 1.800 oštećeno.¹³ Samo jedna od programskih opština – Doljevac – bila je direktno pogođena poplavom, gde je oko 30 domaćinstava privremeno evakuisano zbog visokog nivoa vode, dok je poplavljeno

⁹ Revidirani Plan rada nalazi se u Aneksu V, prilog 5.2.

¹⁰ Plan za period 16. septembar – 31. decembar 2014. dostupan je u Aneksu V, prilog 5.3.

¹¹ Pregled statusa ključnih projekata u okviru programa koji su prethodili Evropskom PROGRES-u nalazi se u Aneksu VIII.

¹² Blic (2014) *U poplavama poginulo 57 ljudi, evakuisano 32000* [Online] dostupno na:

<http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/479403/U-poplavama-poginulo-57-ljudi-evakuisano-32000> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

¹³ Ministarstvo unutrašnjih poslova (2014) *Poplave: obaveštenje* [Online] dostupno na:

http://www.mup.gov.rs/cms_cir/najava.nsf/poplave-obavestenje-140514.h (pristupljeno 3. oktobra 2014)

preko 500 hektara poljoprevrednog zemljišta.¹⁴ Do manje štete došlo je u Medveđi, gde je Sektor za vanredne situacije iz Leskovca ispumpavao vodu iz poplavljenih kuća.¹⁵ Zbog obima razaranja, Vlada i razvojni partneri usmerili su svoje napore na ublažavanje posledica. U konsultacijama sa Vladom Srbije, privremeno su angažovani stručnjaci EU PROGRES-a, odnosno inženjeri, projektni menadžeri, zaposleni koji se bave nabavkama, urbanisti, saradnici za socijalno uključivanje i zaposleni u komunikacijama da pomognu pripremu projektnog predloga koji treba da finansira Evropska unija, a koji ima za cilj pomoć poplavljenim područjima.¹⁶

Jedna od lokalnih samouprava koja učestvuje u programu – Novi Pazar – koja je teško pogođena poplavama prethodnih godina, nije bila pogođena tokom poplava koje su se dogodile u tom području za Uskrs 2014. Gradonačelnik Novog Pazara, Meho Mahmutović, izjavio je da su brane izgrađene sredstvima Evropske unije i Vlade Švajcarske¹⁷ kroz EU PROGRES zaštitile Novi Pazar.¹⁸ Važno je da Novi Pazar uspostavi program održavanja brana da bi njihova infrastruktura ostala delotvoran mehanizam zaštite od poplava.

Nacrt Zakona o izmenama i dopunama zakona o planiranju i izgradnji bio je na javnoj raspravi od 29. jula do 20. avgusta 2014.¹⁹ Nekoliko odredbi zakona moglo bi da utiče na program: uspostavljanje geografskog informacionog sistema u skladu sa direktivama EU; planovi će morati da sadrže posebni deo sa tehničkim uslovima za izgradnju sa informacijama o ograničenjima kao što su klizišta, plavna područja; svi projekti moraju da obuhvataju pristup zgradama za osobe sa invaliditetom; u toku je priznavanje međunarodnih sertifikata; biće integrisana procedura izdavanja dokumentacije za izgradnju (jedinствени šalteri, e-uprava); lokacijski uslovi umesto lokacijske dozvole i informacije o lokaciji; uvođenje energetske dozvola. Konačno, uveden je novi termin u izmene, *finansijer*, a EU PROGRES je doprineo ovoj promeni. Kroz kontakte sa ministarstvom, Evropski PROGRES će osigurati da planirane intervencije ostanu u potpunosti u skladu sa novim zakonom.

Vlada Srbije je usvojila **Strategiju reforme državne uprave**. Pripadajući Akcioni plan²⁰ trenutno prolazi javnu raspravu i biće adaptiran u skladu sa relevantnim komentarima stručne i opšte javnosti. jedan od specifičnih ciljeva akcionog plana, na primer, jeste unapređenje upravljanja javnim finansijama i nabavkama između ostalog kroz uvođenje programskog budžetiranja i planova kapitalnih investicija i obuku zaposlenih. Evropski PROGRES sadrži baš ove aktivnosti kao i prethodni program koji je sprovodio pilot inicijative u pripremi za ove neophodne reforme.

¹⁴RTS (2014) *Vanredna situacija u 11 opština zbog poplava* [Online] dostupno na:

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Drustvo/1579324/Vanredna-situacija+u+11+opština+zbog+poplava.html> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

¹⁵Blic (2014) *Bujični potoci poplavili kuće u Medveđi* [Online] dostupno na:

<http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/484439/Bujicni-potoci-poplavili-kuce-u-Medvedji> (pristupljeno 31. jula 2014)

¹⁶Evropski PROGRES će posebno obezbediti pregled programskih resursa za podršku poplavljenim područjima u vidu rehabilitacije i pomoći.

¹⁷Kroz program EU PROGRES koji je prethodio Evropskom PROGRES-u.

¹⁸RTV Novi Pazar (2014) *Brane spasile Novi Pazar* [Online] dostupno na:

http://www.rtvnp.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=7693:brane-spasile-novi-pazar&catid=3:drustvo&Itemid=5 (pristupljeno 3. oktobra 2014)

¹⁹Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (2014) *Nacrt Zakona o planiranju i izgradnji na javnoj raspravi od 29.jula* [Online] dostupno na:

<http://www.mgsi.gov.rs/cir/aktuelnosti/nacrt-zakona-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-planiranju-i-izgradnji-na-javnoj-raspravi-od> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

²⁰Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave (2014) *Kori Udovički o reformi javne uprave* [Online] dostupno na: <http://www.mduls.gov.rs/aktivnosti-saopštenja.php#a80> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

Vlada je takođe usvojila „**Smernice za uključivanje organizacija civilnog društva u proces donošenja propisa**“.²¹ Međutim, obzirom da su predstavljene kao smernice, to znači da su manje obavezujuće za lokalne samouprave i time izazovnije za samu primenu. Ipak, ovo je korak u pravom smeru i može pozitivno da utiče na određene programske aktivnosti iako lokalne samouprave i dalje više podržavaju organizacije građanskog društva koje su politički bliske vladajućim strankama.

Izbori za **Nacionalne savete nacionalnih manjina** (NSNM) zakazani su za 26. oktobar 2014. Prema podacima Kancelarije za ljudska i manjinska prava na evidenciji manjinskih birača registrovano je 451.891 lice.²² Republička izborna komisija koja je po prvi put odgovorna za sprovođenje izbora usvojila je Uputstvo za sprovođenje neposrednih izbora za savete nacionalnih manjina. Oni će saradivati sa lokalnim samoupravama na uspostavljanju više biračkih mesta u skladu sa brojem birača²³.

Evropski PROGRES je zajedno sa Koordinacionim telom isposlovaio potpisivanje sporazuma o saradnji i ugovora o dugoročnom zakupu zemljišta u javnom vlasništvu između Opštine **Bujanovac** i **Ekonomskog fakulteta** u Subotici Univerziteta u Novom Sadu. Iako još uvek treba da se razreši pitanje zemljišne parcele pre nego što počne izgradnja, ovaj sporazum predstavlja veliki pomak. Naime, nakon više sastanaka i diskusija među ključnim akterima početkom aprila 2014. dobijena je konačna verzija sporazuma, a kasnije i obavezujućeg dokumenta o saradnji između strana na 16 godina besplatnog korišćenja zgrade od strane Ekonomskog fakulteta iz Subotice sa opisom dužnosti i obaveza obe strane. Dokument je predstavljen Skupštini opštine Bujanovac na zasedanju 10. aprila 2014. a uz manje ispravke opet 22. aprila 2014. na kojoj su ga jednoglasno usvojili 41 poslanika Skupštine Opštine Bujanovac. Relevantni akteri, uključujući Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja potpisali su sporazum o saradnji 23. aprila.

Nakon toga u maju 2014. održan je niz sastanaka radi dogovora oko detalja ugovora o zakupu zemljišta u javnom vlasništvu. Identifikovane su razlike, održana je rasprava i usvojene su na sastanku održanom 23. maja 2014. Konačna verzija ugovora potpisana je 11. jula 2014. Ova dva dokumenta predstavljaju osnovu za dalju diskusiju i sporazum o sufinansiranju, nabavci radova i razrešenju svih drugih pitanja u pravcu izgradnje objekta.

Nakon toga, Evropski PROGRES je organizovao javnu nabavku za izgradnju i odabrao najbolju ponudu. Ovaj predmet javne nabavke, u skladu sa pravilima UNOPS-a, pregledala je i odobrila Komisija za ugovore i imovinska pitanja sedišta UNOPS-a, čime je stvorena osnova da Evropski PROGRES ugovori i započne radove odmah nakon izdavanja građevinske dozvole. Međutim, kompanija *Heba* je podnela još jedan prigovor Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture 27. avgusta 2014, a Opština Bujanovac ne može da izvrši upis prava vlasništva pre

²¹ Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom (2014) *Usvojene smernice za uključivanje organizacija civilnog društva u proces donošenja propisa* [Online] dostupno na:

<http://civilnodrustvo.gov.rs/vesti/usvojene-smernice-za-ukljucivanje-organizacija-civilnogdrustva-uprocesizrade-propisa-zakljucak/?lng=lat> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

²² Danas (2014) *Izbori za Savete nacionalnih manjina 26. oktobra* [Online] dostupno na:

http://www.danas.rs/danasrs/drustvo/izbori_za_savete_nacionalnih_manjina_26_oktobra.55.html?news_id=286692#stha.sh.gN2vZoh0.dpuf (pristupljeno 11. avgusta 2014)

²³ Radio Sto plus (2014) *Usvojena uputstva za izbore nacionalnih saveta* [Online] dostupno na:

<http://www.radiostoplus.com/item/14805> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

nego što se razreši ovaj slučaj. Odbacivanje prigovora bi trebalo da omogući upisivanje prava vlasništva i izdavanje građevinske dozvole, što je preduslov za početak radova na izgradnji zgrade fakulteta.

Evropski PROGRES je započeo pregovore sa Koordinacionim telom, lokalnim samoupravama, fakultetom i drugim akterima u cilju prepoznavanja, izrade i eventualne podrške merama koje bi dodatno mogle da poboljšaju pristup mladih sa ovog područja univerzitetskom obrazovanju i omoguće njihovu integraciju u lokalni ekonomski sistem.

Aktivnosti

Slede ključne aktivnosti realizovane tokom uvodnog perioda:

- Izrada kriterijuma za poziv za predloge projekata u okviru Fonda za učešće građana, uz prateću dokumentaciju
- Izrada Opisa poslova i zadataka za:
 - Procenu upravljanja na lokalnom nivou
 - podršku opštinama u izradi planova kapitalnih investicija
- Priprema okvira za:
 - rad na pitanjima rodne ravnopravnosti
 - celokupan pristup vertikalnoj dimenziji dobrog upravljanja
- Poslovi na sklapanju sporazuma između Opštine Bujanovac i Ekonomskog fakulteta iz Subotice o dugoročnom zakupu zgrade (koja treba da bude izgrađena kroz program) za odeljenje fakulteta u Bujanovcu
- Uspešno sprovođenje tendera za:
 - izgradnju zgrade fakulteta u Bujanovcu
 - tehnički nadzor za Bujanovac
- Potpisivanje Memoranduma o razumevanju sa Inženjerskom komorom Srbije o strateškom partnerstvu, koji sadrži odredbu da će programi obuke Međunarodne federacije inženjera konsultanata (FIDIC) biti deo programa permanentnog usavršavanja članova Komore
- Priprema i oglašavanje zahteva za ponude za FIDIC obuke
- Pomoć SEIO u izradi smernica i formulara prijave za poziv za predloge projekata Sektora za finansiranje i ugovaranje (CFCU), uključujući i kriterijume učešća i definisanje kriterijuma za akcije
- Izrađen nacrt komunikacione strategije i akcioni plan interne komunikacije
- Program je uspešno započeo predstavljanjem na svečanoj ceremoniji u Novom Pazaru.

Rezultat 1

Ojačano lokalno upravljanje i kapaciteti za planiranje i upravljanje obezbeđivanjem novih ili poboljšanjem postojećih postupaka i procesa u skladu sa načelima dobrog upravljanja

1.1 Podrška opštinama da razvijaju kapacitete za planiranje i realizuju kapitalne investicije

Izrađeni su kriterijumi za pomoć opštinama da unaprede evidencije poreskih obveznika.²⁴ Bespovratna pomoć će biti obezbeđena kroz otvoren poziv za predloge projekata u okviru tri tematske oblasti intervencije: (1) unapređenje i širenje baza podataka o poreskim obveznicima; (2) obavljanje popisa imovine, posebno u ruralnim oblastima i (3) unapređenje pristupa javnim informacijama o lokalnom porezu i uvođenje/unapređenje sistema za praćenje naplate poreza i naknada. Poziv će biti objavljen sredinom oktobra.

Takođe su izrađeni kriterijumi za izbor lokalnih samouprava kojima će biti pružena pomoć u izradi planova kapitalnih investicija. Program ispituje mogućnost da proceni ne samo opštinsko iskustvo u sprovođenju kapitalnih projekata već i indikatore neto operativnog suficita i zaduženja. To će obezbediti da opštine sa najvećim potencijalom za primenu novoizrađenih planova budu uključene u program. Aktivnost će biti sprovedena kroz obuke i tehničku pomoć. Izrađen je opis poslova i zadataka za eksperte i biće oglašen krajem oktobra.

Aktivnosti u oblasti programskog budžetiranja planiraju se u 2015.

1.2 Pomoć opštinama u stvaranju urbanističkih uslova za razvoj infrastrukture

Inženjeri sektora su otišli u prve posete opštinama da bi dobili informacije o statusu planske i tehničke dokumentacije. Nalazi koji su prikupljeni u dokumentu „Izveštaj o proceni potreba – sektor infrastruktura“²⁵ potvrdili su da je lokalnim samoupravama (LSU) potrebna podrška u izradi urbanističko-planske dokumentacije, posebno za planove detaljne regulacije. Geografski informacioni sistemi (GIS) postoje u samo pet opština²⁶ ali i oni treba da se unaprede.

Stručna procena postojećih GIS tehnologija i potreba svake opštine biće sprovedena tokom četvrtog kvartala 2014. i prvog kvartala 2015. kroz izradu nacрта kriterijuma za pružanje podrške LSU u ovoj oblasti.

1.3 Tehnička pomoć opštinama da unaprede procedure i procese ugovaranja, upravljanja ugovorima, praćenja i evaluacije infrastrukturnih projekata

Nakon nekoliko sastanaka potpisan je Memorandum o razumevanju sa Inženjerskom komorom Srbije²⁷ koji treba da obezbedi institucionalnu podršku, učestvuje u izradi programa obuke za permanentno usavršavanje licenciranih inženjera i zatim uključi program u svoj plan permanentnog usavršavanja. Komora će takođe pružiti podršku u izboru predavača, evaluaciji predavača i ustupiti prostorije za obuke.

Opis poslova i zadataka²⁸ za tehničku pomoć obuhvata procenu potreba za obukom i sprovođenje četiri standardna FIDIC modula za 34 opštine tokom 2015, kao i konsultacije tokom rada kada opštine potpišu ugovore sa izvođačima (predviđeno u 2016).

²⁴ Vidi Aneks I, prilog 1.1..

²⁶ Vidi Aneks II, prilog 2.1.

²⁷ Nalazi se u Aneksu I, prilog 1.3.

²⁸ Vidi Aneks I, prilog 1.4.

Kao jedina organizacija u Srbiji koja je akreditovana od strane FIDIC-a da sprovodi obuke u zemlji, od Udruženja inženjera konsultanata Srbije zatražena je ponuda. Nakon evaluacije tehničkih aspekata i finansijske ponude, evaluacija je u finalnoj fazi. SEIO i CFCU su već nominovale kandidate za obuku.

1.4 Podrška opštinama da ojačaju svoje kapacitete za dobro upravljanje i pokrenu strukturne reforme upravljanja

Dvadeset dve opštine su posećene do kraja avgusta 2014. gde su održani prvi sastanci o dobrom upravljanju (DU) na kojima se razgovaralo o planovima programa da se podrži uspostavljanje stalnih kontakt osoba zaduženih za DU u opštinama. Prvi utisci sa sastanaka u devet novih opština ukazuju da bi tim za DU trebalo da posveti dodatno vreme i napor da podigne njihove kapacitete kako bi ih osposobio da učestvuju u procesu sprovođenja opštinskih infrastrukturnih projekata. Prva uvodna radionica za imenovane kontakt osobe planira se u novembru 2014.

Izrađen je opis poslova i zadataka za procenu upravljanja na lokalnom nivou²⁹ a procena će utvrditi kojih pet opština će biti izabrano za reforme upravljanja. Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave i SDC su konsultovani oko celokupnog pristupa ovoj aktivnosti i program je dobio odobrenje da je započne.

1.5 Institucionalni razvoj lokalnih mehanizama za ravnopravnost i

1.7 Rodno osetljivo budžetiranje

Agencija UN Women je podnela predlog projekta³⁰ sa osnovnom idejom da proširi intervencije i rezultate ostvarene u okviru programa koji je prethodio Evropskom PROGRES-u. Predlog će biti podnet na odobrenje na prvom sastanku UOP-a krajem oktobra 2014.

Poverenik za zaštitu ravnopravnosti ponovio je interesovanje da otvori novu regionalnu kancelariju u Nišu umesto u Vranju. Program je obavestio Poverenika da je Niš izvan područja odgovornosti programa i da se podrazumeva da će Upravni odbor programa imati konačnu odluku po tom pitanju.

1.6 Jačanje kapaciteta i razvoj veština zagovaranja rodne ravnopravnosti zaposlenih u LSU

Ova aktivnost se planira nakon lokalnih izbora 2016.

Rezultat 2

Konkurentnost lokalne privrede unapređena poboljšanjem poslovnog ambijenta i upravljačkih/organizacionih kapaciteta MSP/poljoprivrednih zadruga

2.1. Tehnička pomoć LSU da unaprede podsticajni poslovni ambijent

²⁹ Vidi Aneks I, prilog 1.5.

³⁰ Nalazi se u Aneksu I, prilog 1.6.

Izmene i dopune Zakona o planiranju i izgradnji najavljene su za septembar 2014. kao jedan od ključnih prioriteta Vlade i očekuje se da će znatno uticati na okvir za uspostavljanje jedinstvenih šaltera i izdavanje građevinskih dozvola uopšte. Novim zakonom se uvodi centralni registar jedinstvenih procedura, koji predstavlja formiranje javne baze podataka potrebnih za izdavanje dozvola. Ovaj aspekt zakona može uticati na podršku Evropskog PROGRES-a u ovoj oblasti i stoga će program održavati kontakt sa ministarstvom i drugim relevantnim akterima da bi obezbedio kompatibilnost svake mere sa novim zakonskim rešenjima.

Program je pregledao rezultate Osnovne studije konkurentnosti koja je sprovedena tokom prethodnog programa. Evropski PROGRES je postavio niz polaznih indikatora na osnovu nalaza studije, a takođe će ih iskoristiti za izradu paketa podrške sa ciljem povećanja konkurentnosti opština. Program takođe radi na uspostavljanju internet portala koji će omogućiti uvid u nalaze studije. Korisničke opštine će imati pristup podacima na portalu, što će im omogućiti da prate svoj indeks konkurentnosti, ažuriraju relevantne podatke, prepoznaju slabije elemente u oblasti konkurentnosti i eventualno osmisle mere za unapređenje stanja. Evropski PROGRES će okončati postavljanje portala u toku četvrtog kvartala 2014. i predstaviti ga LSU tokom prvog kvartala 2015. Program će takođe intenzivirati izradu paketa podrške početkom 2015.

2.2. Podrška pripremi tehničke dokumentacije i tenderskih paketa za dva odabrana međuopštinska i najmanje 35 lokalnih projekata ekonomske i društvene infrastrukture.

Prvi krug poseta opštinama podrazumevao je i sakupljanje informacija o statusu planske dokumentacije a nalazi su prikupljeni u dokumentu „Izveštaj procene potreba – sektor infrastruktura“:

- Šest opština³¹ nema nikakva tehnička rešenja za infrastrukturne projekte.
- Dvadeset osam opština ima tehnička rešenja za infrastrukturne projekte³² dok neke dodatno rade na izradi projekata rekonstrukcije lokalnih puteva, škola, sportskih terena, vodovoda i kanalizacije.

Opštine su izrazile potrebu za najmanje 50, uglavnom projekata društvene i komunalne infrastrukture.

Inženjerski tim je predložio da se objavi konkurs za izradu tehničke dokumentacije za lokalne infrastrukturne projekte. Evropski PROGRES će osigurati da kriterijumi ovog konkursa doprinesu opštim naporima na unapređenju uslova za razvoj društvene i ekonomske infrastrukture. Konkurs će biti predat na razmatranje Upravnom odboru u drugoj polovini oktobra 2014.

2.3 Finansijska i tehnička podrška sprovođenju najmanje dva projekta koja doprinose društveno-ekonomskom razvoju (od kojih će bar po jedan sprovesti program i CFCU)

³¹ Medveđa, Lebane, Žitorađa, Nova Varoš, Sjenica i Tutin.

³² Za društvenu infrastrukturu (škole, sportske centre, komunalnu infrastrukturu, zelene pijace) i za projekte unapređenja energetske efikasnosti javnih zgrada (npr. Gadžin Han ima projekat za put do industrijske zone Jug i postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda za nekoliko naselja, a Bela Palanka ima projekte za infrastrukturu unutar industrijske zone).

Nakon potpisivanja sporazuma o saradnji³³ između Opštine Bujanovac i Ekonomskog fakulteta iz Subotice Univerziteta u Novom Sadu u kancelariji UNOPS-a u Beogradu aprila 2014.³⁴ i potpisivanja finalnog ugovora o zakupu prostorija u julu 2014³⁵, odlučeno je da će program direktno sprovesti izgradnju objekta za Ekonomski fakultet u Bujanovcu. To je potvrđeno zvaničnim mišljenjem Uprave za javne nabavke upućenom Koordinacionom telu za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa i Kancelarije za evropske integracije Republike Srbije tokom juna 2014.

Tender za izgradnju objavljen je u julu 2014. dok je poseta lokaciji organizovana 21. jula, a učestvovalo je jedanaest kompanija. Potpisivanje ugovora čeka na izdavanje građevinske dozvole. To zavisi od promene podataka o vlasništvu u zemljišnim knjigama – Katastar treba da izda izvod iz zemljišnih knjiga gde će Opština Bujanovac biti upisana kao korisnik zemljišta. Obzirom da je kompanija *Heba* podnela još jedan prigovor Ministarstvu infrastrukture a rok za obaveštenje je jedan mesec, izdavanje građevinske dozvole može biti odloženo do kraja oktobra 2014.

Ovo odlaganje predstavlja rizik za izvršenje budžeta i aranžmane o sufinansiranju sa Opštinom Bujanovac i Koordinacionim telom. Čak i ako radovi počnu ove godine, izvršenje UNOPS budžeta ne može biti preko 15% vrednosti izgradnje a UNOPS ne može više da garantuje završetak radova pre početka akademske 2015/2016. godine u oktobru naredne godine.

2.4 Tehnička pomoć sprovođenju sporazuma o bespovratnoj pomoći za lokalne infrastrukturne projekte

Evropski PROGRES je održao nekoliko sastanaka sa SEIO i CFCU na kojima je diskutovano o ulozi tehničke pomoći i dogovorena dinamika aktivnosti. Tokom juna 2014. a u skladu sa dogovorenim okvirom, program je pružio tehničku pomoć SEIO u izradi smernica za podnosioc predloga projekata i prateće dokumentacije. SEIO je predala nacrt smernica Sektoru za finansiranje i ugovaranje sredinom jula na razmatranje i reviziju. U sledećem koraku Sektor treba da pošalje smernice Delegaciji EU na *ex ante* evaluaciju i finalno odobrenje. CFCU je imao za cilj da oglasi poziv u oktobru 2014. ali smernice nisu poslate Delegaciji, što može negativno uticati na dogovorenu dinamiku aktivnosti. Svako odlaganje predstavlja ne samo izazov za sprovođenje nekoliko povezanih aktivnosti, poput aktivnosti 2.5 već može da ugrozi rok završetka čitavog programa.

Program je takođe uspostavio odnose sa projektom podrške pripremi projekata PPF5, koji je izradio jedinstvenu liniju projekata koji su prioritet za finansiranje na nacionalnom nivou. U

³³ Nalazi se u Aneksu II, prilog 2.2.

³⁴ Ovom događaju prisustvovao je predsednik opštine Bujanovac Nagip Arifi, dekan Ekonomskog fakulteta iz Subotice, Univerziteta u Novom Sadu Nenad Vunjak, ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Tomislav Jovanović, ambasador Evropske unije u Republici Srbiji Majkl Devenport, šef misije OEBS-a u Republici Srbiji Peter Burkhard, predsednik Koordinacionog tela Vlade Srbije za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa Zoran Stanković i menadžer Kancelarije Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) Grem Tindal.

³⁵ U maju 2014. održan je niz sastanaka sa obe strane – Opštinom Bujanovac i Fakultetom iz Subotice da bi precizirali detalje ugovora o korišćenju imovine u javnom vlasništvu. Sve strane su identifikovale, razmotrile i dogovorile razlike na sastanku održanom 23. maja 2014. a konačna verzija ugovora o zakupu objekta u javnom vlasništvu potpisana je 11. jula 2014.

konsultacijama sa SEIO dogovoreno je da će PPF5 razmeniti dokumentaciju sa Evropskim PROGRES-om za projekte iz područja programa. Evropski PROGRES će pregledati dokumentaciju i, ukoliko je opravdano, podneti podregionalne projekte za izgradnju ili dodatni razvoj na razmatranje Upravnom odboru programa. Pored toga, program će predložiti primenu PPF5 metodologije na identifikaciju dodatnih projekata, posebno onih koji su od regionalnog značaja, a nisu uključeni u ovu liniju.

2.5 Podrška LSU u izradi lokalnih politika i/ili administrativnih propisa

Dati su prvi komentari na proces povezivanja dobrog upravljanja i (među)opštinskih projekata: nakon konkursa CFCU u oktobru 2014. i podnošenja projektnih koncepata, svaki projekat će dobiti jasne smernice o aspektima dobrog upravljanja, rodne ravnopravnosti i socijalnog uključivanja. To će takođe obuhvatiti i indikatore za rezultate i ishode, uz korišćenje razvijenog sveobuhvatnog alata dobrog upravljanja.³⁶

2.6 Razvoj politika i/ili administrativnih propisa vezanih za vertikalnu koordinaciju između Vlade i lokalnih samouprava u saradnji sa resornim ministarstvima i zainteresovanim stranama

Održane su konsultacije sa Stalnom konferencijom gradova i opština (SKGO) o pristupu intervenciji, a SKGO je podržala cilj unapređene vertikalne komunikacije u području programa i obavezala se na puno učešće kada počnu aktivnosti. Tokom sastanka sa Ministarstvom državne uprave i lokalnih samouprava, sagovornici su predložili da program koordiniše i sprovede aktivnosti koje imaju za cilj da dovedu do promene javnih politika u dogovoru sa Republičkim sekretarijatom za javne politike.

Takođe, ministarstvo je predložilo da svaka metodologija koja treba da se prenese u aktivnosti i primeni na javni sektor kao primaoca, treba da se izradi što je moguće šire i univerzalnije tako da bi mogla da bude ponovo primenjena bez obzira na neposredni kontekst, odnosno i u drugim delovima zemlje.

2.7 Podrška formiranju najmanje dva JPP za eksploataciju zemljišta ili objekata u vlasništvu LSU

Održan je niz sastanaka sa relevantnim partnerima radi razgovora o modalitetima, pristupu i mogućoj saradnji u uspostavljanju javno-privatnih partnerstava (JPP): EBRD-om, Privrednom komorom Srbije, Centrom za promociju investicija i javno-privatno partnerstvo, Programom održivog lokalnog razvoja USAID-a, NALED-om, SKGO-om i Komisijom za javno-privatno partnerstvo (organ koji odobrava sve projekte). Njihovo iskustvo je potvrdilo da je jedan od najvećih izazova kako ohrabriti zainteresovanost potencijalnih privatnih partnera³⁷ ali takođe i da je politička podrška jedan od ključnih faktora za uspešnost JPP. Ovim će se nesumnjivo smanjiti šanse za uspeh programa u odnosu na ovaj rezultat a stoga i potencijalno smanjiti doprinos programa uspehu Rezultata 2.

³⁶ Dostupno u Aneksu II, prilog 2.1

³⁷ EBRD pominje primer Grada Šapca, gde javni partner koji je dobio značajnu pomoć kroz intervenciju EBRD nije uspeo da privuče čak ni jednog privatnog ponuđača na javnom tenderu.

Međutim, program je razvio temeljan paket pomoći za ublažavanje rizika i započeo lobiranje i zastupanje u ranim fazama procesa identifikacije projekta kroz organizovanje konferencije za investicije i regionalnih radionica.

Pored toga, analiza postojećih JPP u polaznoj studiji konkurentnosti koja je sprovedena u okviru EU PROGRES-a pokazala je da veliki broj projekata nije mogao da se sprovede u kapacitetu JPP zbog nedostatka formalno prenesenih nadležnosti na lokalne samouprave. Stoga je program razvio dvostepeni pristup: (1) faza identifikacije: obezbeđivanje učešća aktera i političke volje kroz aktivnosti izgradnje kapaciteta i (2) faza implementacije: izrada čitavih projekata JPP, pribavljanje odobrenja, sprovođenje javnih tendera i ugovaranje. Početak ovih aktivnosti planiran je početkom 2015. Jasne smernice i podrška od nadležnih nacionalnih institucija i proaktivan angažman LSU neophodan je za ostvarenje napretka kod ove aktivnosti.

2.8 Podrška formiranju novih klastera MSP i postojećim klasterima MSP da razviju zajednički nastup na tržištu i prodor na strana tržišta uvođenjem međunarodnih standarda upravljanja kvalitetom

Osnovna studija konkurentnosti pokazuje da ne postoji potreba da se formiraju novi privredni klasteri, jer su sve ciljne grane privrede pokrivena sa 18 postojećih klastera u području programa. Kao prvi korak program radi na dvostepenom otvorenom pozivu za postojeće klastere, koji treba da predlože intervencije koje će dovesti do inovacija i povećanja konkurentnosti i produktivnosti kroz unapređenje postojećih proizvoda, uvećanje tržišta i obezbeđivanje pristupa međunarodnim tržištima.

Tokom prve faze, klasteri treba da predaju koncepte koji će biti evaluirani na osnovu njihovog razumevanja tržišta i mogućnosti da sprovedu transparentan proces donošenja odluka, između ostalog. Tehnička bespovratna pomoć će biti obezbeđena prethodno izabranim kandidatima da bi se obezbedio kvalitet konačne prijave.

2.9 Podrška poljoprivrednim proizvođačima da prodru na zajednička tržišta formiranjem zadruga, uvođenjem novih proizvodnih tehnologija i međunarodnih standarda o bezbednosti hrane

Ova aktivnost će obuhvatiti dve glavne intervencije: (1) podršku poljoprivrednim zadrugama da uvedu nove proizvodne tehnike i međunarodne standarde i (2) zaštitu geografskih oznaka (GO) za proizvode sa najvećim potencijalom.

Podrška zaštiti GO će početi u aprilu 2015. i obuhvatiće zaštitu imena ili sertifikaciju proizvoda sa GO (što podrazumeva složeniju intervenciju sertifikacije svakog pojedinačnog proizvođača proizvoda sa GO kroz zajednički sertifikat). To uključuje niz aktera, među njima i Zavod za intelektualnu svojinu Republike Srbije, koji trenutno radi na donošenju izmena i dopuna Zakona o oznakama geografskog porekla. Nakon završene početne kratke procene, biće donete preporuke za obezbeđenje podrške proizvodima sa najvećim potencijalom i uticajem (npr. broj proizvođača).

2.10 Podrška ženskom preduzetništvu

Evropski PROGRES je održao prve sastanke, između ostalog i sa UN Women i Nacionalnom agencijom za regionalni razvoj u cilju da se prepozna najbolji modalitet, pristup i vremenski okvir za izradu i sprovođenje ove aktivnosti. Trenutni plan predviđa pružanje podrške ženama da pokrenu biznise u nekoliko faza, a prva faza je planirana početkom 2015. kada treba da budu sastavljeni kriterijumi. Sledeća faza predstavlja širenje relevantnih informacija o ovoj inicijativi na radionicama sa potencijalnim aplikantima. Na radionici će takođe biti proizveden i spisak ženskih organizacija i pojedinki koje su zaista zainteresovane da iskoriste ovu priliku, a za koje će biti organizovan kratak intenzivan kurs o izradi biznis plana.

Konkurs treba da bude objavljen tokom leta 2015. Sprovođenje projekta će trajati tokom 2016. kada će za svaki pokrenuti biznis biti realizovan određeni paket aktivnosti podrške.

Rezultat 3

Poboljšan pristup zapošljavanju koje obezbeđuje jednake mogućnosti ženama i muškarcima i socijalnu inkluziju najranjivijih i marginalizovanih grupa putem izrade i sprovođenja lokalnih politika, što za posledicu ima smanjenje migracija sa juga, jugoistoka i jugozapada Srbije

3.1 Sprovođenje istraživanja zadovoljstva građana tokom poslednje godine sprovođenja programa

Istraživanja zadovoljstva građana biće sprovedena tokom poslednje godine programa uz korišćenje istraživanja pripremljenih kroz prethodni, EU PROGRES program 2010. i 2013. godine kao polaznu osnovu.

3.2 Savetodavne službe za građane omogućavaju građanima da ostvaruju svoja prava i socijalne prinadležnosti

Ovaj program će podržati četiri opštine da formiraju Savetodavne službe za građane (SSG) uz naglasak na njihovu održivost. Svaki projekat u izabrane četiri opštine trajaće 15 meseci a počćeće tokom prve godine sprovođenja programa. Implementacioni partner (lokalna NVO sa odgovarajućim iskustvom) biće izabran kroz otvoren i kompetitivan proces.

Iskustvo iz EU PROGRES programa pokazuje koliko je ovaj aspekt značajan: četiri opštine su se obavezale pismenim putem da će podržati uspostavljene službe (Novi Pazar, Prokuplje, Žitorađa i Preševo). Međutim, uglavnom zbog strogih mera štednje koje su nametnute sa nivoa Vlade, dve od četiri opštine nisu mogle da ispune svoje obaveze. Novi Pazar je u potpunosti integrisao SSG u lokalnu administraciju, a Opština Prokuplje se obavezala da će uneti neophodne izmene u opis radnog mesta zaposlenog u službi.

Za novi krug SSG projekata tokom trećeg kvartala 2015. biće izrađeni kriterijumi i koraci koje će aplikanti morati da preduzmu da bi dobili podršku.

3.3 Razvoj i sprovođenje programa stručne obuke u skladu sa utvrđenim lokalnim ekonomskim potrebama

Program je uspostavio saradnju sa više aktera u cilju prikupljanja informacija o trenutnoj situaciji i identifikacije potencijalnih partnera za realizaciju ove aktivnosti. Dva dokumenta sa relevantnim informacijama za ovu aktivnost su Analiza potreba na tržištu rada koju je sproveo EU PROGRES³⁸ i nacionalna Anketa poslodavaca koju sprovodi Nacionalna služba za zapošljavanje (koja analizira neusklađenost između potražnje i ponude na opštinskom nivou)³⁹.

U isto vreme, program istražuje izvodljivost uspostavljanja partnerstva sa Nacionalnom službom za zapošljavanje da bi prepoznao učesnike i sproveo programe obuke u skladu sa prepoznatim potrebama.

3.4 Podrška pripremi i sprovođenju lokalnih strategija/akcionih planova zapošljavanja i socijalne inkluzije

i

3.5 Promovisanje aktivne inkluzije i bolje integracije socijalnih i usluga vezanih za zapošljavanje u nedovoljno razvijenim LSU

Nakon konsultacija sa Timom za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva (SIPRU), dogovoreno je da se započne sa procenom potreba u ciljanim opštima; nakon toga će uslediti sastanci razmene informacija i iskustava između parnjaka. Preporuka je da se pažnja zadrži na opštinama za koje se proceni da su spremne i sposobne da prime podršku i sprovedu aktivnosti. Program treba da ponudi opštinama podršku u izradi sopstvenih strategija socijalnog uključivanja gde je to potrebno. Okvir za ove dve aktivnosti će biti razvijen do početka 2015.

Aktivnost 3.5 će podržavati direktno Rome, dok će pažnja biti usmerena na unapređenje pristupa zapošljavanju ove ugrožene zajednice.

3.6 Poboljšani tehnički kapaciteti lokalnih zdravstvenih centara za zaštitu zdravlja žena

Ova aktivnost će početi u proleće 2015. uz kratku procenu potreba medicinske opreme koja se koristi za rešavanje pitanja zdravlja žena u lokalnim zdravstvenim centrima, posebno u devet novih opština, imajući u vidu šta je učinjeno u drugim opštinama kroz EU PROGRES.

Ova intervencija biće praćena podizanjem svesti među ženama, posebno onima koje žive u ruralnim i osiromašenim krajevima, o neophodnosti redovnih zdravstvenih pregleda, o pitanjima reproduktivnog zdravlja, kao što su neplanirane trudnoće, smrtnost ili invaliditet majki, postporođajna depresija, polno prenosive bolesti i slično, kao i kampanjama na ove teme.

3.7 Poboljšanje uslova rada i upravljanja lokalnim ustanovama kulture u multietničkim LSU

³⁸ Analiza potreba na tržištu rada nalazi se na

http://www.euprogres.org/dokumenti/sr/6_46_Skills_Gap_Analysis_in_South-West_Serbia.pdf.

³⁹ Uz podršku EU-IPA projekta „Podrška kreiranju politike zapošljavanja zasnovanom na dokazima“

Ova aktivnost će biti sprovedena u bliskoj saradnji sa Koordinacionim telom za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa. Koordinaciono telo će izraditi posebne smernice o tome kako da se pristupi ovoj aktivnosti čiji se operativni početak planira početkom jeseni 2015.

3.8 Dva kruga poziva za dostavljanje predloga projekata koji su rezultat partnerstva organizacija građanskog društva i lokalnih institucija vlasti koji će biti finansirani posredstvom Fonda za učešće građana (CIF)

Izrađen je prvi poziv za predloge projekata u okviru CIF poziva, uz prateću dokumentaciju⁴⁰ uključujući i revidiran formular i kriterijume ocenjivanja, a biće objavljen 25. septembra. CIF će biti usmeren na: socijalno uključivanje i zapošljivost socijalno isključenih kategorija stanovništva, sa posebnom pažnjom usmerenom na žene, Rome i osobe sa invaliditetom; međuetnički dijalog i interkulturalnu saradnju i pitanja migracija.

3.9 Podrška mladima u albanskoj zajednici da ovladaju srpskim jezikom

Ovu aktivnost i njen indikator treba ponovo napisati u skladu sa rezultatima i preporukama Studije izvodljivosti Koordinacionog tela.⁴¹ Prema ekspertima koji su sproveli studiju, ključna aktivnost treba da bude uvođenje asistenata u nastavi u lokalne osnovne škole. Program je diskutovao o nalazima studije sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i tražio zvaničan stav o primeni preporuka. Ministarstvo je pismeno potvrdilo da podržava primenu studije izvodljivosti. Time je omogućeno da program razmotri sledeću podršku:

- Nabavku dodatnog nastavnog materijala, npr. radnih svezaka, motivacionih postera, kataloga, obrazovnih igara, interaktivnih i digitalnih učila, itd. (što bi moglo da započne nakon procene u 16 albanskih osnovnih škola i treba da bude završeno do kraja januara 2015).
- Organizovanje parnjačkih sastanaka radi razmene iskustava i znanja sa nastavnicima nematernjeg jezika iz drugih delova zemlje (npr. Vojvodine – nastavnici mađarskih učenika).
- Organizovanje i plaćanje testova znanja učenika na kvartalnom nivou.
- Organizovanje takmičenja o poznavanju srpskog kao nematernjeg jezika na školskom, opštinskom i okružnom nivou.
- Pravljenje srpsko-albansko-srpskog školskog rečnika za učenike osnovnih škola.

Međutim angažovanje ministarstva od samog početka aktivnosti biće neophodno pre nego što program obezbedi bilo kakvu podršku. Takođe je neophodno povezati ovu aktivnost i druge značajne napore sa ciljem olakšavanja integrisanja albanske zajednice, kao što je izgradnja odeljenja fakulteta u Bujanovcu. Na kraju, obezbeđenje podrške planira se u drugom polugodištu školske 2014/2015. godine ali to možda neće biti izvodljivo jer ostaje neophodno da se potvrde odgovornosti aktera kao i da se sprovede dodatna analiza održivosti.

⁴⁰ Vidi Aneks III, prilog 3.1.

⁴¹ Koordinaciono telo (2014) *Studija o mogućnostima unapređenja nastave i učenja srpskog kao nematernjeg jezika u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa* [Online] dostupno na:

http://www.kt.gov.rs/images/Studija%20o%20mogućnostima%20unapredjenja%20nastave_E-VERZIJA%20SRPSKI_FINAL.pdf (pristupljeno 5. oktobra 2014)

3.10 Osmišljavanje i sprovođenje ciljanih mera radi smanjenja migracija sa juga, jugoistoka i jugozapada Srbije

Uvođenje ove aktivnosti u program predložila je DEU. Evropski PROGRES će se tokom četvrtog kvartala 2014. susresti sa DEU i ostalim ključnim akterima, kao što je Komesarijat za izbeglice i migracije, da razmotri i razradi pristup ovoj aktivnosti. Komentari DEU i Komesarijata biće neophodni za realizaciju aktivnosti u vreme početka naredne sezone migracija, što bi bio kraj jeseni 2015.

Rezultat 4

Efekti evropskih integracija Srbije predloženi opštoj javnosti

4.1 Predočavanje akcija, rezultata i efekata aktivnosti Programa vezanih za ukupne napore Srbije da se pridruži Evropskoj uniji

Program je uspešno započet u Novom Pazaru 25. juna 2014. na svečanosti koja je okupila preko 150 učesnika, uključujući i ministarku bez portfelja za evropske integracije Jadranku Joksimović, ambasadora EU Majkla Devenporta, zamenika šefa misije Švajcarske ambasade Žan Lik Oša, direktorku SDC u Srbiji Izabel Perik, regionalnog direktora UNOPS-a Brusa Mekerona, predstavnike Vlade Srbije, opštinske zvaničnike, organizacije građanskog društva (OGD) i medije.

Napravljen je logo Evropskog PROGRES-a i odobren od strane SEIO i donatora u maju 2014.

Tokom uvodnog perioda izrađena je komunikaciona strategija⁴² u kojoj su prepoznati specifični i merljivi ciljevi, mogućnosti i sredstva za promociju svake oblasti rezultata, ciljna publika i jasne poruke. Priprema strategije je izvedena u koordinaciji sa SEIO, DEU, SDC i drugim relevantnim akterima.⁴³ Izrađeni su obrasci i zaglavlja, *Power Point* prezentacije, potpisa u elektronskoj pošti, a pripremljeni su formati mesečnih, nedeljnih i izveštaja sa sastanaka.

Proizvedeni su ključni promotivni materijali: 300 blokova, 300 fascikli, 1.000 plastičnih olovaka, 500 metalnih olovaka, četiri *roll-up* banera, jedan *pop-up* baner, 500 papirnih torbi, 400 tekstilnih eko torbi, deset kancelarijskih zidnih mapa, 1.000 nalepnica u dve veličine i 100 fluorescentnih prsluka za građevinske radnike.

U junu 2014. odabrana je agencija za prikupljanje isečaka iz štampei grupa od četiri fotografa – spoljnih saradnika (u Beogradu, Novom Pazaru, Nišu i Vranju). Pripremljeni su opisi poslova i zadataka za prevodioce za jezike manjina – albanski, romski bugarski, kao i lektora za srpski jezik. Izbor bi trebalo da bude organizovan do novembra 2014.

⁴² Vidi Aneks IV, priloge 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3.

⁴³ Sektor za finansiranje i ugovaranje, Kabinet ministra bez portfelja odgovornog za evropske integracije, EU Info centar u Beogradu, predstavnici lokalnih samouprava, nevladinih organizacija koje rade u oblasti ljudskih prava, uključivanje ugrožene populacije, rodne ravnopravnosti, medija, regionalnih razvojnih agencija, privrednika i poljoprivrednika.

Pripremljen je dizajn internet prezentacije i podnet SEIO i donatorima na odobrenje. Procenjuje se da će internet prezentacija biti gotova do kraja oktobra 2014. Registrovana su dva naziva domena - www.europeanprogres.org i www.evropskiprogres.org. Dok ne bude gotova nova prezentacija, oba naziva domena će biti preusmerena na internet prezentaciju EU PROGRES-a, gde se nalaze novosti o Evropskom PROGRES-u.

Organizovana je prva dobrovoljna humanitarna akcija tokom koje su zaposleni u UNOPS-u sakupili i donirali 186.078 RSD za pomoć Vlade Srbije poplavljenim područjima.

Vidljivost

Objavljeno je preko 110 medijskih izveštaja u nacionalnim i lokalnim medijima u kojima se uglavnom pominje podrška Evropske unije i Vlade Švajcarske jugoistoku i jugozapadu Srbije. Većina izveštaja nastala je nakon svečanosti otvaranja programa u Novom Pazaru, obeležavanja prve godišnjice projekta „Podrške romskom preduzetništvu kroz virtuelnu inkubaciju“ i najave o izgradnji Fakulteta u Bujanovcu.

Internet prezentacija EU PROGRES-a koja se privremeno koristi tokom uvodnog perioda, imala je 12.501 jedinstvenog posetioca (u proseku 2.856 jedinstvenih posetilaca mesečno), ukupno 40.575 poseta i 1.198.830 hitova. Najposećenije stranice su bile javni pozivi, blog, vesti, biblioteka, galerija slika, opštinski profili i linkovi.

4.2 Sprovedenje kampanja zagovaranja / jačanja javne svesti u partnerstvu sa građanskim društvom uz posvećivanje pažnje evropskim vrednostima

Održani su prvi razgovori sa relevantnim partnerima (SEIO, DEU, EU Info centar i Kabinet ministra bez portfelja odgovornog za evropske integracije), o mogućoj temi prve kampanje. Opis poslova i zadataka (OPZ) će biti pripremljen i oglašen do sredine decembra 2014. da bi kampanja počela do marta 2015.

Tema će biti izabrana na osnovu nalaza prethodnih istraživanja zadovoljstva građana i opštinskih razvojnih strategija i biće povezani sa opštim ciljevima programa. Pored OPZ, program će identifikovati odgovarajući set polaznih indikatora. Očekuje se da će kampanja trajati oko godinu dana i, u zavisnosti od izabrane teme, prenositi evropske vrednosti.

Upravljanje i koordinacija

Delegacija Evropske unije (DEU) i Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) potpisali su sporazum o dodeli sredstava za sprovođenje Evropskog PROGRES-a 30. aprila odnosno 7. maja 2014.

Planirani početak Evropskog PROGRES-a bio je 1. april 2014. ali zbog kašnjenja u administraciji DEU, sporazum o dodeli sredstava za sprovođenje programa potpisan je 30. aprila 2014. Da bi održao momentum koji je pokrenuo prethodni program, EU PROGRES, UNOPS je iskoristio svoj administrativni budžet da bi premostio period između zatvaranja EU PROGRES-a i početka ovog programa. Sredstva su upotrebljena da bi se zadržali ključni radnici a kancelarija ostala operativna.

Naknadno potpisivanje sporazuma sa drugim donatorom – Švajcarskom agencijom za razvoj i koordinaciju (SDC) 16. juna 2014. – nije odložilo početak uvodnog perioda za aktivnosti koje finansira EK.

Imajući u vidu da Evropski PROGRES ima u suštini iste izveštajne obaveze prema oba donatora, u cilju jasnoće i pragmatičnosti, bilo je poželjno da se usklade uvodni i izveštajni period. Pored toga, kako je opisano u prethodnim poglavljima, poplave su neizbežno pomerile fokus Evropskog PROGRES-a jedno kraće vreme. Imajući u vidu rečeno, a u dogovoru sa oba donatora uvodni period je produžen do 16. septembra 2014.

U okviru programa planirana je uvodna radionica, kao jedna od ključnih alatki za reviziju projekta i modaliteta implementacije. Međutim, preko leta Vlada i donatorska zajednica angažovala je sve kapacitete u radu na smanjenju štete uzrokovane poplavama koje su pogodile Srbiju sredinom maja 2014. Sa ciljem da omogući učešće ključnih aktera na radionici, Evropski PROGRES je, u konsultacijama sa Kancelarijom za evropske integracije (SEIO) i donatorima, zakazao ovaj događaj za 14. i 15. oktobar 2014.

Upravni odbor programa

Upravni odbor programa (UOP) je formiran tokom uvodnog perioda i sastavljan je od predstavnika:

- Kancelarije za evropske integracije Republike Srbije, odakle dolazi predsedavajući odbora,
- Ministarstva finansija,
- Ministarstva ekonomije,
- Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture,
- Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave,
- Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja,
- Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja,
- Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine,
- Koordinacionog tela za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa,
- Stalne konferencije gradova i opština,
- Delegacije Evropske unije,
- Švajcarske agencije za razvoj i saradnju.

Cilj UOP-a jeste da se omogući pružanje relevantne, efikasne i delotvorne podrške programa društveno-ekonomskom razvoju 34 korisničke opštine na jugoistoku i jugozapadu Srbije. Rad UOP-a doprinosi većoj transparentnosti intervencije programa.⁴⁴

Program takođe ima i Odbor zainteresovanih strana, koji okuplja Upravni odbor i sve gradonačelnike/predsednike opština iz područja programa. Razvojne agencije i programi, vodeće organizacije građanskog društva i međunarodne organizacije koje rade na području programa takođe će biti pozvane da prisustvuju sastancima Odbora zainteresovanih strana.

Prvi sastanak UOP-a zakazan je za 24. septembar 2014.

Nabavke

Sva sredstva EU PROGRES-a prenesena su na Evropski PROGRES, dok su tenderi organizovani za: nova vozila i gorivo, IT opremu, usluge i robu potrebnu za nesmetan rad, uključujući: usluge fiksne telefonije i interneta za kancelarije programa, usluge električne energije, promotivni materijal, organizaciju svečanog početka Evropskog PROGRES-a u Novom Pazaru, usluge dostave pošte.

Kancelarija u Prokuplju je uspešno zatvorena a zaposleni su se preselili u novu kancelariju u Nišu, koja je operativna od 1. septembra 2014. (ugovor o zakupu za kancelariju potpisan je do kraja 2015). Ugovori o zakupu kancelarija u Novom Pazaru i Vranju produženi su do 31. decembra 2015. a u Beogradu do 31. decembra 2014.

Ljudski resursi

Ljudski resursi su bili usmereni na uspostavljanje osnovnog projektnog tima, sa jednin međunarodnom pozicijom i 13 redovnih tzv. lokalnih individualnih ugovarača koji su prebačeni direktno sa EU PROGRES-a na Evropski PROGRES. Ova glatka tranzicija zahvaljujući administrativnom budžetu UNOPS-a obezbedila je delotvoran početak programa i omogućila održavanje momentuma nakon EU PROGRES-a, kao i angažovanje ljudi koji imaju temeljno znanje i kapacitete u oblasti projektnog menadžmenta. Pored toga, Evropski PROGRES je lokalnim zaposlenima čiji je angažman potreban da se pokriju određene usluge podrške izdao redovne ili tzv.individualne ugovore.⁴⁵

Projektni centar UNOPS-a u Srbiji pripremio je internu strategiju komunikacija, koja obezbeđuje opšte smernice za programe i projekte u cilju efikasne i delotvorne interne komunikacije. Pored toga, Evropski PROGRES je pripremio akcioni plan⁴⁶ u kojem su prepoznati posebni zadaci, odgovornosti i vremenski okvir za implementaciju. Pripremljen je koncept Uvodnog paketa za nove zaposlene Evropskog PROGRES-a koji će biti gotov do kraja 2014. Ovaj dokument će obuhvatiti sažete ključne informacije potrebne za sve novozaposleneo programu, UNOPS-u, ljudskim resursima, finansijama, nabavkama, komunikacijama, itd.

⁴⁴ U Aneksu V, prilog 5.1 nalazi se detaljan OPZ.

⁴⁵ Organigram Evropskog PROGRES-a nalazi se u Aneksu VI, prilog 6.1.

⁴⁶ Vidi Aneks IV, prilog 4.2.

Edukativne aktivnosti jesu i biće značajan deo upravljanja ljudskim resursima u Evropskom PROGRES-u jer će unaprediti izgleda za uspešan učinak programa. Obuke će biti organizovane za specijalizovane veštine u oblasti upravljanja projektima i infrastrukturom, nabavkama, upravljanja poslovima i ljudskim resursima. Pored toga, to je investicija u nacionalne kapacitete u Srbiji a dugoročno gledano će usvojeno znanje i veštine uopšteno gledano doneti korist državi.

Finansije

Sva finansijska i administrativna evidencija vodi se u skladu sa pravilima i procedurama UNOPS-a. Uspostavljena je procedura poreskog oslobođenja za sredstva programa, kojom se omogućava plaćanje faktura bez PDV-a. Otvoren je bankovni račun programa preko Trezora, čime je omogućen prenos sredstava preko lokalnog bankovnog računa. Mala plaćanja mogu da se vrše lokalno – imenovano je odgovorno lice za blagajnu, a sredstva su primljena.

Budžet ostaje odgovarajući za akciju. Primljena je prva rata od DEU u iznosu od 2.509.834,83 evra, dok je prva rata od SDC-a iznosila 480.000 evra. Ukupan iznos isplaćenih sredstava na kraju avgusta 2014. iznosio je 398.914,07 evra.

Bezbednost

Aranžmani za bezbednost u okviru programa se ispituju u novoj kancelariji u Nišu, a planira se misija Odseka UN za bezbednost i sigurnost (UNDSS) početkom novembra 2014. Ispunjeni su Minimalni standardi za bezbednost i sigurnost rada u drugim programskim kancelarijama, a kancelarije u Novom Pazaru dobile su odobrenje UNDSS-a.

Logistika/putovanja

Svi logistički aranžmani u programu su postavljeni. Preduzeti su koraci da se racionalizuje korišćenje vozila i smanje putni troškovi. Novi plan putovanja predstavljen na nivou Projektnog centra UNOPS-a u Srbiji sadrži sve UNOPS projekte u Srbiji, što će omogućiti praćenje svih putovanja.

Početni plan korišćenja vozila pripremljen je za svaku kancelariju Evropskog PROGRES-a: dva vozila su u Novom Pazaru, dva u Vranju, dva u Nišu.

IKT

Svi direktno zaposleni imaju UNOPS *email* naloge i pristup UNOPS Intranetu, što olakšava internu i eksternu komunikaciju. Napravljeni su *Atlas* korisnički profili u sistemu za zaposlene u operacijama, da bi se omogućila obrada plaćanja, evidencija sredstava i izdavanje ugovora.

Hardverska IKT oprema je postavljena da bi se omogućio rad programa, bezbedno skladištenje i snimanje rezervnih kopija (*back-up*) podataka.

Izveštavanje

Napravljeni su formati za zapisnike sa sastanaka, kao i nedeljne i mesečne izveštaje.⁴⁷

Ovaj uvodni izveštaj pokriva period od zvaničnog potpisivanja ugovora sa Delegacijom Evropske unije, 7. maja 2014. do 16. septembra 2014. Ugovorna obaveza programa jeste da obezbedi redovne kvartalne izveštaje, godišnji izveštaj i finalni izveštaj.

Praćenje i evaluacija

I praćenje i evaluacija biće zasnovani na periodičnoj proceni napretka i ostvarenju određenih rezultata u okviru Evropskog PROGRES-a, da bi se ostvarili programski ciljevi. Odgovarajući objektivno merljivi indikatori biće dogovoreni između donatora i programa.

Program će pratiti: inpute, rezultate, ishode i uticaj. Svaki aspekt će imati svoje alatke za praćenje, procedure i izveštavanje.⁴⁸

Vlada/donatori će vršiti evaluaciju programa odvojeno i nezavisno, a za tu aktivnost ne postoji budžetska linija u programu. UNOPS će ipak pružati punu logističku podršku evaluacijama.

⁴⁷ Vidi Aneks V, priloge 5.5, 5.6 and 5.7.

⁴⁸ Detalji o aranžmanima za monitoring mogu se naći u Programskom dokumentu koji će biti dostupan na internet prezentaciji Evropskog PROGRES-a: www.europeanprogres.org.

Pretpostavke i rizici

Nakon organizacionih smernica UNOPS-a i u skladu sa okvirom za kontrolu rizika koji preporučuje PRINCE2 i MSP metodologija, Evropski PROGRES je uspostavio sistem za upravljanje rizicima. Sistem ima dva osnovna elementa:

1. Strategiju upravljanje rizicima koja definiše tehnike, standarde i procese koji će se koristiti u prepoznavanju i proceni rizika, a zatim i u planiranju i sprovođenju odgovora na rizike.
2. Registar rizika koji će se koristiti kao evidencija svih prepoznatih rizika i njihovog statusa.⁴⁹

Izrada i primena ovakvog sistematskog pristupa trebalo bi da umanja negativno dejstvo koje bi određeni događaji mogli da imaju na ostvarenje programskih ciljeva, što će unaprediti sposobnost Evropskog PROGRES-a da modifikuje planirane intervencije da bi se obezbedila njihova kontinuirana relevantnost i omogućilo efikasnije iskorišćenje sredstava.

Pregled rizika Evropskog PROGRES-a

Velika verovatnoća			• Izbori• Moguće promene zaposlenih u LSU• Niski kapaciteti LSU
Srednja verovatnoća		• Mogućnost bankrota LSU• Odsustvo saradnje sa drugim donatorima	• Interetnički i intraetnički sukobi• Teški vremenski uslovi i druge prirodne katastrofe
Mala verovatnoća		• Promene u prioritetima i politikama Vlade	
	Mali uticaj	Srednji uticaj	Veliki uticaj

Pretpostavke

Inicijalne pretpostavke dodatno su analizirane kroz redovno praćenje i procenu događaja koji imaju potencijalan uticaj na program, na sastancima sa nacionalnim i lokalnim akterima i kroz vežbe interne revizije. Analiza je pokazala da će pretpostavke identifikovane tokom razvoja programa verovatno ostati tačne.

Na primer, tokom sastanaka sa predstavnicima Evropskog PROGRES-a, lokalne samouprave su pokazale veliku posvećenost učešću u aktivnostima i vide program kao ključni pokretač njihovog razvoja. SEIO ulaže kontinuirane napore da omogući učešće nacionalnih institucija, dok je

⁴⁹ Registar rizika nalazi se u Aneksu V, prilog 5.8.

zainteresovanost za program i podrška programu od strane ministarke bez portfelja za evropske integracije tokom uvodnog perioda bila ohrabrujuća.

Međuetničke osetljivosti i tenzije ostaju prisutne u području programa.⁵⁰ Najupadljiviji pojedinačni događaj desio se u jugozapadnoj Srbiji gde je muftija Zukorlić organizovao povorku u spomen nevino nastradalih tokom Drugog svetskog rata, u kojoj je bilo i oko 100 ljudi obučenih u odela nalik uniformama, što je izazvalo brojne (negativne) reakcije. Bez obzira na to da li je događaj bio manifestacija kako su ga nazvali organizatori, ili provokacija, kako su ga javnost i mediji u Srbiji uglavnom protumačili, on ne doprinosi izgradnji poverenja. Stručna javnost tumači ovaj događaj kao politički marketinški trik u okviru kampanje pred izbore za Nacionalne savete nacionalnih manjina koji su zakazani za 26. oktobar 2014.⁵¹ Ipak, postupci političara, kao i postupci Vlade ukazuju na to da postoji spremnost da se pronađu rešenja kroz institucije na demokratski način.

Rizici

Iako su parlamentarni izbori održani dva meseca pre početka Evropskog PROGRES-a (u maju 2014), uticali su na program. Nakon izbora, vladajuća koalicija na nacionalnom nivou je ostala ista ali je došlo do znatnih promena u balansu moći između političkih stranaka a pokrenute su promene u organizaciji ministarstava kao i smena značajnog broja službenika. Obzirom da je program bio u uvodnom periodu, to nije značajno uticalo na planirani napredak. Međutim, bilo je neophodno uložiti dodatne resurse da bi se uspostavili odnosi sa, u nekim slučajevima, novim partnerima u ministarstvima i državnim institucijama i može biti potrebno neko vreme da novoimenovani službenici preuzmu „vlasništvo“ nad programom. Obzirom da su lokalni izbori planirani za 2016. dok su vanredni izbori redovna pojava tokom poslednje decenije, jasno je da izbori ostaju glavni rizik za program.

U ovom periodu takođe je potvrđeno da loši vremenski uslovi i prirodne katastrofe imaju ogroman potencijal za ometanje svake razvojne inicijative. Obilne padavine i poplave koje su pogodile Srbiju sredinom maja 2014. ostavile su ogromne posledice. Područje programa je bilo gotovo netaknuto te je uticaj na aktivnosti bio ograničen. Osim toga, Evropski PROGRES je bio u mogućnosti da podrži rani odgovor Vlade i donatora na poplave kroz delegiranje svojih nacionalnih eksperata. Da su poplave pogodile područje programa sigurno je da bi efekat na implementaciju bio veliki, što jasno ukazuje na to da vremenske prilike i prirodne katastrofe ostaju jedan od najvećih rizika programa.

Tokom revizije početnih rizika⁵², program je prepoznao još dva rizika koja treba pomenuti:

1. Promene zakona: (nova) Vlada je usvojila nekoliko bitnih zakona koji bi trebalo da stvore uslove za sprovođenje dubinskih strukturalnih reformi, kao što je novi Zakon o radu i Zakon o privatizaciji. Program treba da prati rešenja koja donose novi zakoni da bi se obezbedilo da su planirane intervencije u potpunosti usklađene sa nacionalnim okvirom.

⁵⁰ Ključni primeri nalaze se u poglavlju Kontekst programa i politika

⁵¹ Radio Sto plus (2014) *Zamajavanje građana paradom u zelenim uniformama* [Online] dostupno na: <http://www.radiostoplus.com/item/14893> (pristupljeno 5. oktobra 2014)

⁵² Izveštaj o sastanku za reviziju dostupan je kod Evropskog PROGRES-a.

2. Komunikacije i vidljivost: iako će Evropski PROGRES nadgraditi pozitivna iskustva svog prethodnika, biće neophodno uložiti dodatne napore da bi se iskomunicirale izmene u sprovođenju, kao što je uloga Sektora za ugovaranje i finansiranje programa iz sredstava EU (CFCU). Vidljivost programskih partnera i donatora ostaje značajna i biće neophodno naći pravu meru i obezbediti poštovanje smernica o vidljivosti. Strategija komunikacija Evropskog PROGRES-a predstavlja prvu meru u tom pravcu.

Registar rizika⁵³ obuhvata kako početne tako i novoprepoznate rizike, kao i informacije o planiranim odgovorima i njihovom statusu.

⁵³ Registar rizika nalazi se u Aneksu V, prilog 5.8.

Kvalitet i održivost

Projektni centar UNOPS-a u Srbiji usmeren je na nacionalne kapacitete i održivost kroz pružanje saveta, procesa dobrih praksi, obuka, razmene iskustva i ekspertize kao i podrške za unapređenje nadzora menadžmenta da bi se unapredila transparentnost i odgovornost.

Tri cilja UNOPS-a koji doprinose održivom upravljanju projektima, infrastrukturom i nabavkama podržavaju dimenzije održivosti koje se uzajamno podupiru – ravnopravan ekonomski rast, socijalna pravda i uključivanje, kao i uticaj na životnu sredinu.⁵⁴

Sektor za dobro upravljanje i socijalno uključivanje programa razvio je tokom uvodnog perioda **alatku za usmeravanje, kontrolu i praćenje**⁵⁵ svih sveobuhvatnih aspekata programa: dobrog upravljanja, rodne ravnopravnosti i socijalnog uključivanja/ljudskih prava. Osnovna ideja iza ove alatke jeste da obezbedi jedinstven pristup i smernice za sva tri aspekta programskih aktivnosti a istovremeno stvori sistem za praćenje i monitoring ključnih povezanih indikatora koji opisuju promenu. Korišćenje ove alatke takođe će znatno doprineti održivosti, kvalitetu i ishodu/uticaju svake sprovedene aktivnosti.

Sredinom 2014. Grupa za projektni menadžment UNOPS-a (*Project Management Practice Group*, PMPG) sprovela je procenu kapaciteta menadžmenta UNOPS RSPC uključujući i Evropski PROGRES. Preporuke procene su uzete u obzir i RSPC je u procesu uspostavljanja Kancelarije za projektni menadžment (KPM)⁵⁶ koja će pomoći promocijom najboljih svetskih standarda u oblasti projektnog menadžmenta, izgradnjom kapaciteta, pomoći pri realizaciji, proaktivnom reagovanju na potencijalne probleme i praćenjem rezultata na centralizovan i vidljiv način. Ključni zadaci KPM će obuhvatiti:

1. stratešku podršku i olakšavanje donošenja odluka višeg menadžmenta;
2. podršku izvršenju projekata i programa, omogućavanje pregleda projekata na kraju svake faze sprovođenja, obavljanje redovnih provera stanja projekata, privremene kapacitete i resurse za projekte koji su u problemima, savetovanje i mentorstvo, kao i pokrivanje nedostataka ključnih zaposlenih na projektima;
3. primenu najboljih UNOPS i globalnih standarda u oblasti upravljanja projektima, podsticanje na konzistentne radne prakse i osiguravanje odgovarajuće primene.

KPM će doprineti efikasnosti, delotvornosti i održivosti aktivnosti pojedinačnih programa i projekata, uključujući i Evropski PROGRES.

⁵⁴ Više detalja nalazi se u programskom dokumentu Evropskog PROGRES-a.

⁵⁵ Nalazi se u Aneksu II, prilog 2.3.

⁵⁶ Uspostavljanje KPM je inicijativa UNOPS-a sa ciljem da se unaprede izgledi za uspešnu realizaciju tekućih i budućih projekata i finansiraće se u celini ili delom iz administrativnog budžeta UNOPS-a za Srbiju. KPM će obuhvatiti jednu ili više osoba ili će neko odvojiti deo svog radnog vremena i preuzeti ulogu u KPM.

Plan rada

Evropski PROGRES je revidirao čitav plan rada⁵⁷ i pripremio plan za period od 17. septembra do 31. decembra 2014⁵⁸. Slede **ključni** prioriteti u narednom periodu izveštavanja:

Rezultat 1

Ojačano lokalno upravljanje i kapaciteti za planiranje i upravljanje uvođenjem novih ili poboljšanjem/ukidanjem postojećih postupaka i procesa u skladu sa načelima dobrog upravljanja

- Objavljivanje poziva za podršku lokalnim poreskim administracijama;
- sprovođenje procene potreba za obukama i izrada programa obuka za opštine u cilju unapređenja upravljanja ugovorima, praćenja i evaluacije infrastrukturnih projekata;
- izbor partnera za sprovođenje Procene upravljanja na lokalnom nivou;
- organizovanje uvodne radionice za kontakt osobe za DU iz 34 opštine;
- početak izgradnje kapaciteta i institucionalizacije lokalnih MRR.

Rezultat 2

Konkurentnost lokalne privrede unapređena poboljšanjem poslovnog ambijenta i upravljačkih/organizacionih kapaciteta MSP/poljoprivrednih zadruga

- Izrada kriterijuma podrške opštinama u pripremi tehničke dokumentacije i tenderskih paketa i objavljivanje konkursa;
- priprema kriterijuma za pružanje podrške klasterima i objavljivanje konkursa.

Rezultat 3

Poboljšan pristup zapošljavanju koje obezbeđuje jednake mogućnosti ženama i muškarcima i socijalnu inkluziju najranjivijih i marginalizovanih grupa putem izrade i sprovođenja lokalnih politika, što za posledicu ima smanjenje migracija sa juga, jugoistoka i jugozapada Srbije

- Objavljivanje poziva za finansiranje partnerskih predloga između OGD i LSU kroz Fond za učešće građana i izbor primalaca bespovratne pomoći
- nabavka nastavnog materijala za osnovne škole u Preševu, Bujanovcu i Medveđi u skladu sa studijom izvodljivosti.

Rezultat 4

Efekti evropskih integracija Srbije predloženi opštoj javnosti

- Organizovanje likovnog konkursa za kalendar Evropskog PROGRES-a za 2015;
- organizovanje uvodne radionice i sastanka Upravnog odbora programa;
- izrada internet prezentacije programa;
- izrada koncepta za prvu kampanju.

⁵⁷ Revidiran Plan rada dostupan je u Aneksu V, prilog 5.1.

⁵⁸ Plan za period 17. septembar – 31. decembar 2014. nalazi se u Aneksu V, prilog 5.2.

Preporuke

U naporima da se potvrdi relevantnost i izvodljivost programa takođe je omogućena identifikacija nekoliko preporuka za modifikaciju nacrtu i pristupa programa. Sledeće treba razmotriti:

- Neophodno je planirati dodatno vreme i napore za podizanje kapaciteta devet novih opština u smislu boljeg razumevanja značaja pitanja upravljanja, rodne ravnopravnosti i ljudskih prava da bi im se omogućilo plodonosno učešće u nastupajućim aktivnostima i procesima. Partnerstvo sa švajcarskim stručnjacima za dobro upravljanje, UN Women i OHCHR biće korisno kako za program tako i za korisnike.
- Program treba uvek da vodi računa o potencijalno širem značenju i korisnosti razvijenih inicijativa, odnosno o primenljivosti u drugim opštinama izvan područja odgovornosti. Evropski PROGRES će stoga morati da održava neposredne konsultacije sa nacionalnim akterima prilikom izrade shemi, a posebno metodologija podrške.
- Mogao bi se modifikovati naziv Aktivnosti 2.6 Izrada politika i/ili administrativnih propisa koji se odnose na vertikalnu koordinaciju između Vlade i lokalnih samouprava u saradnji sa resornim ministarstvima i zainteresovanim stranama kako bi se videla svrha aktivnosti. Program neće razvijati politike već će omogućavati eventualna rešenja nekih prepreka koje ometaju rad LSU. Pored toga, program treba da uspostavi odnose i da koordiniše svoje mere koje proizilaze iz aktivnosti 2.6 sa Republičkim sekretarijatom za javne politike, jer neki od nalaza mogu da pruže vredne uvide koje bi ovo telo moglo da uzme u obzir u okviru svojih napora da započne izradu novih ili reviziju postojećih javnih politika.
- Opis aktivnosti 1.2 može se modifikovati da bi se napravilo mesta da program podrži institucionalizaciju GIS sistema. Trenutno je pet opština u području Evropskog PROGRES-a podržano od strane drugih projekata da razviju neke aspekte GIS-a (realizatori predstavljaju ovo kao kompletnu primenu GIS-a) i koriste neku vrstu GIS softvera ali nije bilo napretka u smislu punog razvoja i institucionalizacije. Stoga, nije obezbeđena kompletna delotvornost i održivost GIS-a.
- Konsultacije i istraživanje po pitanju izrade aktivnosti za podršku klasterima ukazuju da bi programska podrška bila relevantnija i delotvornija ukoliko bi bila usmerena na postojeće klastere pre nego na uspostavljanje novih. Stoga program treba da ima mogućnost da ukine podršku za uspostavljanje novih klastera, što bi zahtevalo manju izmenu aktivnosti 2.8. Pored toga, indikatore za klastere treba dodati u Matricu logičkog okvira programa.
- Aktivnost 3.9 *Podrška mladima iz albanske zajednice da ovladaju srpskim jezikom* i pripadajući indikator treba da se ažuriraju i prepišu u skladu sa rezultatima i preporukama iz studije izvodljivosti Koordinacionog tela. Programu je takođe potrebna potvrda da će Ministarstvo prosvete preuzeti vođstvo u sprovođenju ove aktivnosti, a takođe i da će svaka intervencija koja bude razmatrana biti integrisana u opšti pristup unapređenja kvaliteta obrazovanja u ovom području. Konačno, postoji potreba da se ponovo potvrdi koherentnost svake mere u ovaj

oblasti u odnosu na platformu Vlade Srbije koja ima sedam tačaka⁵⁹ i sadrži konkretne korake za postizanje sporazuma o unapređenju ekonomske situacije, upotrebi jezika i nacionalnih simbola, infrastrukturi, izgradnji porodilišta, obrazovanju i integraciji Albanaca u državni sistem.

Uvodna radionica zakazana za 14. i 15. oktobar će pružiti priliku ključnim akterima i korisnicima da razmotre ove i identifikuju druge eventualne modifikacije u nacrtu programa.

⁵⁹ Blic (2013) *Dačić sa predstavnicima Albanaca* [Online] dostupno na: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2013&mm=06&dd=21&nav_category=11&nav_id=725222 (pristupljeno 25. marta 2014)

Aneksi

Aneks I – Jačanje kapaciteta na lokalnom nivou za upravljanje, planiranje i menadžment

- Aneks I, prilog 1.1 Nacrt kriterijuma za podršku lokalnim poreskim upravama
- Aneks I, prilog 1.2 Memorandum o razumevanju sa Inženjerskom komorom Srbije
- Aneks I, prilog 1.3 Opis poslova i zadataka za tehničku pomoć
- Aneks I, prilog 1.4 OPZ za Procenu upravljanja na lokalnom nivou
- Aneks I, prilog 1.5 Predlog projekta rodne ravnopravnosti UN Women

Aneks II – Unapređenje konkurentnosti lokalne privrede

- Aneks II, prilog 2.1 Procena potreba u oblasti infrastrukture
- Aneks II, prilog 2.2 Sporazum o saradnji između Opštine Bujanovac i Ekonomskog fakulteta u Subotici
- Aneks II, prilog 2.3 Dobro upravljanje kao sveobuhvatna alatka

Aneks III – Unapređenje pristupa zapošljavanju i socijalnom uključivanju

- Aneks III, prilog 3.1 Kriterijumi Fonda za učešće građana

Aneks IV – Komunikacije

- Aneks IV, prilog 4.1.1 Strategija komunikacija Evropskog PROGRES-a
- Aneks IV, prilog 4.1.2 Akcioni plan komunikacija Evropskog PROGRES-a
- Aneks IV, prilog 4.1.3 Kanali i alatke za komunikaciju sa ključnim akterima
- Aneks IV, prilog 4.2 Akcioni plan internih komunikacija Evropskog PROGRES-a

Aneks V – Programski menadžment

- Aneks V, prilog 5.1 Pregled sastanaka održanih tokom uvodnog perioda
- Aneks V, prilog 5.2 Opšti plan rada
- Aneks V, prilog 5.3 Plan rada za period 17. septembar – 31. decembar 2014.
- Aneks V, prilog 5.4 OPZ Upravnog odbora programa
- Aneks V, prilog 5.5 Format za izveštaj sa sastanka
- Aneks V, prilog 5.6 Format za nedeljni izveštaj
- Aneks V, prilog 5.7 Format za mesečni izveštaj
- Aneks V, prilog 5.8 Registar rizika Evropskog PROGRES-a

Aneks VI - Operacije

- Aneks VI, prilog 6.1 Organigram

Aneks VII – Politička, društvena i ekonomska dešavanja

Aneks VIII – Praćenje EU PROGRES projekata

Aneks VII Politička, društvena i ekonomska dešavanja

Politika

Islamska zajednica u Srbiji i Bošnjačka kulturna zajednica već pet godina za redom obeležavaju Dan šehida (nevino nastradalih) uz organizaciju povorke od centra Novog Pazara do naselja Hadžet gde su 1944. vlasti pogubile veliki broj Bošnjaka koji su bili optuženi za saradnju sa neprijateljem.⁶⁰ Povorku je predvodio glavni muftija u Srbiji Mevlud Dudić i muftija Sandžaka Muamer Zukorlić, koji je pozvao državu da otvori tajne dosijee i dozvoli Bošnjacima da saznaju imena svih pogubljenih na Hadžetu. Aktivisti Stranke demokratske akcije (SDA) Sulejmana Ugljanina bili su među učesnicima u povorci.⁶¹ To je protumačeno kao signal da Zukorlić udružje snage sa Ugljaninom protiv zajedničkog protivnika – Sandžačke demokratske partije (SDP) Rasima Ljajića.

Međutim, ono što je izazvalo najveću reakciju javnosti bilo je prisustvo oko sto mladih (od 1.500 ukupno prisutnih) koji su bili obučeni u odeću koja podseća na uniforme (tradicionalni fes, zelene košulje i pantalone) i nosili bošnjačke i islamske zastave. Vladajuća stranka u Novom Pazaru, SDP odmah je optužila Zukorlića za manipulaciju omladine iz medrese i njihovim osećanjima prema nacionalnoj prošlosti i da šalje pogrešnu poruku iz Novog Pazara.

Lokalna javnost nije videla ovo kao opštu pretnju koju predstavlja Zukorlić već više kao njegov pokušaj da se vrati u političku žihu javnosti. Semiha Kačar iz Sandžačkog odbora za ljudska prava i slobode rekla je da je ovo marketinški potez pred izbore za Savete nacionalnih manjina. Ona je dodala da paradiranje može samo da doprinese nastavku tenzija koje već postoje i da je nagađanje broja stradalih u Hadžetu štetno. „Tu je sigurno ubijeno nekoliko stotina ljudi, a sigurno je i da oni nisu bili isključivo Bošnjaci. Kako bi se sprečile dalje manipulacije, potrebna je detaljna analiza, kako bismo došli do imena i prezimena tih ljudi“.⁶² Nacionalni mediji su protumačili ovaj događaj kao uvod u nove sukobe u Sandžaku, a rečeno je da izbori za Savete nacionalnih manjina neće proći u mirnoj atmosferi.⁶³

Kao odgovor na optužbe da stvara tenzije, Zukorlić je objasnio da su crveni fesovi i zelena odeća bili deo kostimografije kulturno-komemorativne manifestacije i da svi ljudi imaju pravo na svoje simbole. On je rekao da je „Pohod na Hadžet“ bio uspešan jer su beogradski mediji izveštavali o događaju što nije bio slučaj prethodnih godina.⁶⁴

⁶⁰Radio Sto plus (2014) *Dudić: Bošnjake niko neće učutkati* [Online] dostupno na:

<http://www.radiostoplus.com/item/14889> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁶¹Radio Sto plus (2014) *SDA Sandžaka poziva u „pohod na Hadžet“* [Online] dostupno na:

<http://www.radiostoplus.com/item/14879> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁶²Radio Sto plus (2014) *NVO: zamajavanje građana paradom u zelenim uniformama* [Online] dostupno na:

<http://www.radiostoplus.com/item/14893> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁶³Radio Sto plus (2014) *Janjić: moguća nova eskalacija sukoba u Sandžaku* [Online] dostupno na:

<http://www.radiostoplus.com/item/14896> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁶⁴Sandžak press (2014) *Muftija Zukorlić: Pohod na Hadžet je uspio jer su po prvi put o njemu pisali beogradski mediji* [Online] dostupno na: <http://sandzakpress.net/muftija-zukorlic-pohod-na-hadzet-je-uspio-jer-su-po-prvi-put-o-njemu-pisali-beogradski-mediji> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

Kao odgovor na povorku uniformisanih ljudi, predstavnik Četničkog pokreta Bratislav Živković najavio je marš svoje organizacije na ulicama Novog Pazara. Živković je odnedavno poznat kao komandant jedinice srpskih dobrovoljaca u Ukrajini.⁶⁵

Ubrzo nakon marša osnovane su tri *Facebook* grupe koje pozivaju na formiranje „Armije Sandžaka“ da bi se zaštitila sigurnost Bošnjaka od pretnji četničkog komandanta da će marširati kroz Novi Pazar. Javni tužilac za visokotehnoški kriminal je odgovorio, najavivši da će ispitati slučaj. Iako lokalna javnost ne smatra ove aktivnosti ozbiljnim, postoji opšti konsenzus da bi one mogle da naruše ugled ovog regiona.⁶⁶ Javnost smatra da su ovi skorašnji događaji usmereni na podizanje tenzija pred izbore za Bošnjačko nacionalno veće.

Izbori za nacionalne savete nacionalnih manjina

U Srbiji je registrovano 27.300 Albanaca⁶⁷ za izbore NSNM. Do sada su dve stranke potvrdile svoje učešće: Partija demokratske akcije Rize Halimija (PDA) i Demokratska unija doline Skendera Destanija (DUD)⁶⁸.

Lider SDA Sulejman Ugljanin najavio je da će biti nosilac liste „za bošnjačko jedinstvo“ na izborima za Nacionalni savet bošnjačke nacionalne manjine. Beograd teroriše Bošnjake već decenijama i stoga se on neće baviti samo pitanjima u mandatu saveta (kulturom, obrazovanjem, informisanjem i jezikom) kako je rekao, već takođe i drugim pitanjima koja se odnose na status Bošnjaka (etnički sastav policije, pravosuđa, itd). Ugljanin je dodao da u Statutu njegove stranke stoji zahtev za autonomiju Sandžaka, što je takođe i volja samih građana prema referendumu iz 1991.⁶⁹ On je zaključio da su velikodušni građani Srbije taoci svojih narcističnih političara i vlada koje mrze Bošnjake više nego što vole svoj narod. Lider Bošnjačkog nacionalnog veća u tehničkom mandatu, Esad Džudžo, verovatno će podržati Ugljaninovu listu, dok suprotstavljena stranka SDP neće učestvovati u izborima niti će podržati ijednu listu. Njen lider, Rasim Ljajić, rekao je da su izbori za savete manjina samo borba za državni novac i da njegova stranka neće učestvovati u takvoj priči.⁷⁰

Obrazovanje

Tokom avgusta 2014. načelnik Školske uprave za Jablanički i Pčinjski okrug Tomisliv Simonović izjavio je da su svi udžbenici iz programa besplatnih udžbenika za albanske učenike od prvog do četvrtog

⁶⁵Blic (2014) *Četnici ekstremisti žele marš u Pazaru* [Online] dostupno na:

<http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/494055/Cetnici-ekstremisti-zele-mars-u-Pazaru> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁶⁶Sandžak press (2014) *Srpski mediji podižu tenzije pričom o navodnom formiranju armije Sandžaka* [Online] dostupno na: <http://sandzakpress.net/srpski-mediji-podizu-tenzije-pricom-o-navodnom-formiranju-armije-sandzaka> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁶⁷Blic (2014) *Za izbore za nacionalni savet 27300 prijavljenih Albanaca* [Online] dostupno na:

<http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/490493/Za-izbore-za-Nacionalni-savet-27300-prijavljenih-Albanaca> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁶⁸Blic (2014) *Destani: DUD na izborima za Nacionalni savet Albanaca* [Online] dostupno na:

<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/495410/Destani-DUD-na-izborima-za-Nacionalni-savet-Albanaca> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁶⁹Radio Sto plus (2014) *Ugljanin nosilac liste za BN* [Online] dostupno na: <http://www.radiostoplus.com/item/14813> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁷⁰Radio Sto plus (2014) *Ljajić: Izbori za BNV, konkurs za pristup bankomatu* [Online] dostupno na: <http://www.radiostoplus.com/item/14979> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

razreda isporučeni osnovnim školama. Albanski sagovornici sa juga Srbije tvrde da pitanje udžbenika na albanskom nije rešeno i da je samo sedam udžbenika obezbeđeno. Tokom njegove posete Bujanovcu 1. septembra, ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Srđan Verbić posetio je Bujanovac i rekao da je 2.400 udžbenika isporučeno u Bujanovcu, Preševu i Medveđi. On je dodao da je svestan nedostatka udžbenika na albanskom, čije je rešavanje u toku, i da udžbenike odobravaju Prosvetni savet ili Nacionalni savet albanske nacionalne manjine.⁷¹

Oko 150 mladih Albanaca iz Preševa i Bujanovca uspešno je završilo kurs srpskog jezika koji je finansirala ambasada Velike Britanije, što predstavlja drugi krug šestomesečnih kurseva koji je primarno organizovan za Albance da bi unapredili jezičke veštine i lakše se zaposlili u javnim institucijama.⁷²

Bošnjačko nacionalno veće u tehničkom mandatu oštro je protestovalo protiv zvaničnog obaveštenja Matice srpske da srpska kultura ne može da prihvati bosanski jezik već samo bošnjački⁷³, i navela da prema poslednjem popisu preko 145.000 ljudi u Srbiji govori bosanskim jezikom. Pored toga, Evropska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima verifikovala je bosanski kao jedan od deset manjinskih jezika koji su u zvaničnoj upotrebi u Srbiji. Preko 4.000 učenika u Sandžaku pohađa nastavu na bosanskom.

Ministarstvo prosvete odlučilo je da uvede dvojezičnu nastavu u nekim školama u Novom Pazaru, Tutinu, Sjenici i Prijepolju, u slučajevima kada je nemoguće formirati odeljenje od najmanje 15 učenika. To će sprečiti segregaciju i ukidanje nekih odeljenja. Prema uputstvima, svi učenici će pohađati nastavu stručnih predmeta kao što su biologija, hemija i matematika, dok će časove maternjeg jezika pohađati odvojeno.⁷⁴

⁷¹ Svi članci se nalaze *Online* i pristupljeni im je 3. oktobra 2014: Akter (2014) *Vučić: Besplatni udžbenici na albanskom* <http://www.akter.co.rs/27-drutvo/99085-vu-i-besplatni-ud-benici-na-albanskom.html>, Blic (2014) *Isporučeni udžbenici na albanskom jeziku* <http://www.blic.rs/Vesti/Srbija/491747/Bujanovac-Isporučeni-udžbenici-na-albanskom-jeziku>, Naslovi.net (2014) *Za tri opštine na jugu 2.400 besplatnih udžbenika* <http://www.naslovi.net/2014-09-01/beta/za-tri-opstine-na-jugu-2-400-besplatnih-udžbenika/11473344>, RTV (2014) *Halimi: Osnovci u Bujanovcu nisu dobili besplatne udžbenike* [http://www.rtv.rs/sr_lat/drustvo/halimi-osnovci-u-bujanovcu-nisu-dobili-besplatne-udžbenike_516070.html]

⁷² Južne vesti (2014) *Završena škola srpskog jezika za Albance* [*Online*] dostupno na: <http://www.juznevesti.com/Drushtvo/Završena-skola-srpskog-jezika-za-Albance.sr.html> (pristupljeno 24. juna 2014)

⁷³ Radio Sto plus (2014) *BNV: Bosanski, ne bošnjački jezik* [*Online*] dostupno na: <http://www.radiostoplus.com/item/13442> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

⁷⁴ Radio Sto plus (2014) *Spor zbog dvojezične nastave u Sandžaku* [*Online*] dostupno na: <http://www.radiostoplus.com/item/14891> (pristupljeno 3. oktobra 2014)

Aneks VIII Praćenje EU PROGRES projekata

Zelena zona Leskovac

Kroz EU PROGRES, Evropska unija i Vlada Švajcarske obezbedila su 338.772 evra za izgradnju interne infrastrukture u Zelenoj zoni Leskovac, projekat za koji je Vlada Srbije prepoznala da je od regionalnog interesa. Radovi su obuhvatili izgradnju dva glavna puta sa rasvetom, vodovodnu i kanalizacionu mrežu sa priključcima na pojedinačne parcele a završeni su u septembru 2012.

Od zone je trebalo koristiti da imaju Jablanički i Pčinjski okrug, prvenstveno oko 4.000 poljoprivrednih proizvođača i 200 malih i srednjih preduzeća (MSP). Kao agro-biznis centar za proizvodnju, skladištenje i distribuciju poljoprivrednih proizvoda, procenjeno je da bi projekat mogao da obezbedi oko 1.000 novih radnih mesta u narednim godinama a takođe i da ima direktan uticaj na osnivanje zadruge, udruženja i klastera i primenu novih tehnologija i standarda u poljoprivrednoj proizvodnji.

Tekuća pitanja

- Iako je Grad Leskovac potpisao ugovor sa Elektrodistribucijom u oktobru 2013. i radovi na ugradnji visokonaponskog kabla su završeni krajem februara 2014. radovi na montaži transformatora nisu još počeli.
- Izgradnja prilaznice, koja će omogućiti pristup/ulaz u Zelenu zonu sa glavnog puta, nije mogla da se završi jer postoje dva privatna placa na lokaciji koja nisu uključena u plansku dokumentaciju i građevinsku dozvolu. Leskovac je podneo zahtev Vladi za eksproprijaciju ova dva placa, a odgovor se očekuje tokom septembra 2014. Ipak, godišnji plan Puteva Srbije za 2014. ne predviđa izgradnju obilaznice u Leskovcu.
- Iako je Agencija za lokalni ekonomski razvoj imenovana za koordinatora realizacije projekta Zelene zone u 2013. ona je tražila da bude oslobođena dužnosti koje se odnose na završetak infrastrukture u Zoni a zadržala aktivnosti koje se odnose na investitore.
- Gradska Skupština je objavila konkurs za investitore 27. januara 2014. a četiri kompanije su predale prijavu: NCC Beograd, Master Frigo Beograd, Pro Pak Ljubljana (Slovenija) i Moravac Leskovac. Međutim, ni jedan od investitora nije predao biznis planove do kraja marta 2014. što je bio zvaničan rok grada.

Odeljenje Ekonomskog fakulteta iz Subotice u Bujanovcu

U oktobru 2011. otvoreno je odeljenje Ekonomskog fakulteta iz Subotice u Bujanovcu uz podršku Koordinacionog tela za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa, Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Opštine Bujanovac, Nacionalnog saveta albanske nacionalne manjine i međunarodne zajednice. Nastava je organizovana na dva jezika, srpskom i albanskom, što doprinosi uspostavljanju stalne komunikacije i socijalnih veza između pripadnika različitih zajednica. Na početku je bio jedan akreditovani program – marketing, dok su preostala dva akreditovana u avgustu 2014: Finansije, bankarstvo i osiguranje i Agrarna ekonomija i agrobiznis.

Opština Bujanovac odredila je zemljišnu parcelu za Odeljenje Ekonomskog fakulteta u Subotici krajem 2012. Koordinaciono telo je finansiralo izradu glavnog projekta koji je predat Bujanovcu početkom 2013.

Iako se u Katastru videlo da je zemljište planirano za izgradnju pripada Opštini, u martu 2013. se ispostavilo da kompanija *Nektar* potražuje vlasništvo nad zemljištem. Koordinaciono telo i Opština Bujanovac su nastojali da razreše ovo pitanje i *Nektar* se shodno tome složio da zameni zemljište sa drugim parcelama koje su u vlasništvu Opštine. Skupština Opštine Bujanovac je odobrila ovaj potez, ali na javnoj debati održanoj 3. juna 2013. zaključeno je da ova zamena ne može da se izvrši zato što parcele koje zahteva *Nektar* sadrže prirodne resurse (izvore vode).

Krajem aprila 2014. Opština Bujanovac i Odeljenje Ekonomskog fakulteta iz Subotice u Bujanovcu potpisali su sporazum o održivom funkcionisanju a potom i ugovoru o zakupu prostorija u javnom vlasništvu. Ova dva dokumenta predstavljaju osnov za dalju diskusiju i dogovor o sufinansiranju, nabavci radova i rešavanju drugih pitanja na izgradnji objekta.

Obzirom da sredstva za izgradnju fakulteta treba da dođu od Evropskog PROGRES-a, koordinacionog tela i Opštine, poslat je zvaničan dopis Upravi za javne nabavke, UNOPS je oglosio radove na svojoj zvaničnoj internet prezentaciji sa prethodno postavljenim rokom do 31. jula, a zatim ga produžio do 11. avgusta 2014. Metodologija čitave procedure je opisana i dogovorena sa svim partnerima.

Primljeno je osam ponuda za radove u oglašenom roku. Sve ponude koje su prošle tehnički deo su u procesu finansijske evaluacije koja vodi do finalizacije evaluacione procedure. Takođe je napravljen plan preventivnih mera, koje predstavljaju pravni preduslov za početak radova, a zatim je ispravljen i ažuriran u skladu sa napomenama Opštine i Evropskog PROGRES-a tokom posete lokaciji (organizovane u julu 2014).

Tekuća pitanja

- Katastar je odbio poslednju žalbu kompanije *Nektar*. Međutim, *Nektar* je podneo još jednu žalbu Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture 21. avgusta 2014. Ministarstvo će razmotriti žalbu kao prioritetnu. Očekuje se potom da će Katastar upisati Opštinu Bujanovac kao vlasnika. Nakon što to bude učinjeno, Opština će izdati građevinsku dozvolu za izgradnju fakulteta.

Upravni odbor Evropskog PROGRES programa treba da dâ finalno odobrenje za projekat.

Porodilište u Preševu

Koordinaciono telo za Preševo, Bujanovac i Medveđu, Ministarstvo zdravlja i Opština Preševo finansirali su građevinske radove na porodilištu u Preševu sa 923.000 evra. Koordinaciono telo je obezbedilo dodatnih 130.000 evra za deo medicinske opreme, dok su Evropska Unija i Vlada Švajcarske kroz EU PROGRES učestvovala sa 255.197 evra za medicinsku opremu. Ceremonija primopredaje organizovana je u januaru 2014. u prisustvu tadašnje ministarke zdravlja Slavice Đukić Dejanović. Porodilište treba da obezbedi bolju zdravstvenu negu za oko 400 žena iz Bujanovca i Preševa godišnje, sa fokusom na porođaje i ginekološko-akušerske preglede.

Međutim, porodilište još uvek nije počelo sa radom a predsednik Koordinacionog tela, Zoran Stanković, optužio je lekare iz Vranja da opstruiraju njegov rad jer ne žele da rade tamo. S druge strane lekari tvrde da od njih niko nije tražio da idu u Preševu, dok je šef Ginekologije objasnio da porođaji bez nege propisane zakonom mogu biti ne samo opasni već i smrtonosni.⁷⁵ U septembru 2014. Radio televizija Vranje izvestila je da je Zavod za javno zdravlje u Vranju potvrdio da su uslovi za rad u Preševu ostvareni i da odeljenje može da počne sa radom, obzirom da su potrebni samo jedan ginekolog i jedna medicinska sestra.⁷⁶

Prema rečima Lemije Džema, pomoćnice predsednika opštine Medveđa, **fabrika za proizvodnju peleta** još uvek radi u smanjenom kapacitetu. Od otvaranja u martu 2014. fabrika je proizvela samo 70 tona peleta, koji je prodat u okolnim opštinama. Fabrika ima 53 radnika, a iako su svi prošli obuku za upotrebu mašina, oni još uvek nemaju potpuno znanje za rad u proizvodnji. Radnici su primili samo jednu platu od proizvodnje, dok je ostale plate subvencionisala opština. Pored toga, slovenački partner je voljan da donira još jedan mlin, jer jedan nije dovoljan za fabriku, ali fabrika nema sredstava da plati PDV i carinu, koji iznose oko 7.500 evra. Ovo je usko povezano sa revizijom opštinskog budžeta koja ne može da se sprovede zbog političkih neslaganja unutar Skupštine Opštine i opozicije.

Nakon završetka svih radova i opremanja **Regionalnog centra za dnevni boravak i radno osposobljavanje lica ometenih u razvoju** uz podršku EU PROGRES-a, Društvo za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim licima iz Novog Pazara preselilo se u nove prostorije. Ipak, *ono mora da nastavi rad sa smanjenim kapacitetima*, jer grad nije obezbedio sredstva za dnevni boravak.

Filijala Nacionalne službe za zapošljavanje (NSZ) u Novom Pazaru, u saradnji sa Školom za dizajn kože i tekstila, sprovodi obuke za nezaposlene radnike na evidenciji NSZ do 35 godina starosti, koji osim osnovnog zanimanja žele da steknu dodatne veštine u oblasti proizvodnje tekstila i cipela. Ova saradnja se zasniva na projektu jačanja **stručne obuke u industriji obuće i tekstila** u Novom Pazaru koji je finansiran kroz EU PROGRES.⁷⁷

Regionalni centar za poljoprivredu koji je osnovan u Sjenici uz podršku sredstava EU kroz EU PROGRES, sa misijom da pruži laboratorijske usluge, iznajmljivanje opreme, registrovanje stoke, edukaciju i konsultacije još uvek nije počeo sa radom. Iako je jedan deo radnika zaposlen (četvoro radnika u laboratoriji) i obuke radnika dogovorene, osnivači nisu obezbedili sredstva za rad centra: Grad Novi Pazar, Opština Tutin i Opština Sjenica, uprkos odlukama njihovih Skupština. Nakon

⁷⁵ OK Radio (2014) ZC Vranje: Stankoviću gde će ti duša [Online] dostupno na: http://www.okradio.rs/vesti/lokalne/zc-vranje-stankovicu-gde-ce-ti-dusa_42248.html i Vranjske (2014) Nikoga nećemo da nosimo na duši <http://www.vranjske.co.rs/2014-07-24/%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%B0-%D0%BD%D0%B5%D1%9B%D0%B5%D0%BC%D0%BE-%D0%B4%D0%B0-%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D1%83%D1%88%D0%B8.html> (pristupljeno 11. avgusta 2014).

⁷⁶ RTV Vranje (2014) Porodilište u Preševu počinje da radi [Online] dostupno na: http://www.rtv-vranje.rs/index.php?option=com_k2&view=item&id=7964:porodiliste-u-presevu-pocinje-da-radi&Itemid=243 (pristupljeno 5. oktobra 2014).

⁷⁷ Radio Sto plus (2014) Obuke za rad u tekstilnoj i kožarskoj industriji [Online] dostupno na: <http://www.radiostoplus.com/item/13922> (pristupljeno 5. oktobra 2014).

kontinuiranog dijaloga sa predstavnicima Evropskog PROGRES-a, dogovoreno je da će biti zakazana sednica Skupštine za oktobar na kojoj će se razrešiti pitanje finansiranja centra.